

Integrace ukrajinských uprchlíků: trh práce, bydlení, znalost češtiny a vzdělávání dětí

Výzkum Hlas Ukrajinců

Zpracovali:

Martin Spurný

Paulína Tabery

e-mail:

martin.spurny@soc.cas.cz

paulina.tabery@soc.cas.cz

Praha, 2025

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

Obsah

1/	O projektu		3
2/	Souhrn hlavních výsledků		6
3/	Pracovní podmínky a integrace na trhu práce		9
4/	Příjmy a materiální životní podmínky		26
5/	Bydlení		32
6/	Znalost češtiny u dospělých		35
7/	Vzdělávání a volný čas dětí		39
8/	Dostupnost zdravotnických služeb		47
9/	Plán návratu na Ukrajinu		49
10/	Identita a náboženství		51

1. O PROJEKTU

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

1. O projektu

Výzkum a jeho účel

Tato výzkumná zpráva obsahuje výsledky osmé a deváté vlny reprezentativního longitudinálního šetření Hlas Ukrajinců. Tam, kde je to možné, obsahuje i výsledky dřívějších výzkumů, které zpracovávala společnost PAQ Research. Plná znění výzkumných zpráv z předešlých šetření jsou dostupná na webových stránkách PAQ Research. Předkládána výzkumná zpráva je zaměřená na integraci ukrajinských uprchlíků v oblastech práce, bydlení a znalostí češtiny, zabývá se příjmy a materiálními životními podmínkami uprchlických domácností a vzděláváním a volným časem dětí v těchto domácnostech, ale také dostupností zdravotnických služeb a identitou a náboženstvím.

Realizátor

Výzkum realizuje Sociologický ústav AV ČR, v.v.i. Osmá a devátá vlna byly financovány z prostředků Strategie AV21 v rámci programu Společnost v pohybu a veřejné politiky.

Vznik projektu

Projekt vznikl ve spolupráci Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., a společností PAQ Research. Jedná se o longitudinální kvantitativní výzkum ukrajinské uprchlické populace, tedy populace Ukrajinců, kteří přijeli do České republiky v důsledku ruské invaze na Ukrajinu, jež začala 24. února 2022. Hlavním účelem projektu je studovat podmínky života a názory uprchlíků z Ukrajiny s cílem objasnit jejich současnou situaci a sledovat změny v čase. Výsledky těchto průzkumů jsou určeny především pro odbornou veřejnost, veřejnou správu nebo média.

Metodologie výzkumu

Panel byl vytvořen ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR (MPSV). Nábor do panelu probíhal z žadatelů o humanitární dávku (HuD). Všichni ukrajínští uprchlíci starší 18 let, kteří přišli do Česka po začátku války na Ukrajině 24. února 2022 a kteří požádali o HuD v březnu až květnu 2022, byli registrovaní MPSV. MPSV oslovilo žadatele o HuD s nabídkou vstupu do panelu. Z těch, kteří souhlasili s účastí v panelovém šetření, byl pro jednotlivé vlny vybrán vzorek respondentů představující unikátní domácnosti. Pro vlnu 4. byl ve spolupráci s MPSV panel doplněn o nové příchozí žadatele o HuD. V další fázi byl panel doplňován ve spolupráci s Ministerstvem vnitra ČR (MV). Při online registraci k prodloužení dočasné ochrany v prvním čtvrtletí 2023 a 2024 byla ukrajinským uprchlíkům nabídnuta možnost vstupu do panelu. Tito respondenti pak byli zařazeni od vlny 6 a vlny 8.

Data byla sbírána pomocí online dotazování (CAWI). Sběr dat pro vlnu 8 probíhal v termínu 21.6. - 11.7.2024. Průměrná délka dotazování byla 27 minut. Celkem ve výzkumu odpovědělo 1261 respondentů. Sběr dat pro vlnu 9 probíhal v termínu 12.11. - 27.11.2024. Průměrná délka dotazování byla 33 minut. Celkem ve výzkumu odpovědělo 1048 respondentů.

1. O projektu

Reprezentativita

Reprezentativita je zajištěna dovážením dat tak, aby struktura výběrového souboru odpovídala celkovým četnostem těchto ukazatelů v cílové populaci dle statistik Ministerstva vnitra. Výsledky však mohou vzhledem k dobrovolnosti účasti ve výzkumu nadreprezentovat vzdělanou populaci. Po použití vah lze výsledky šetření považovat za kvótně reprezentativní pro populaci ukrajinských uprchlíků, kteří zažádali o dočasnou ochranu v České republice. Populační distribuce ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1. Populační distribuce respondentů vlny 8 a vlny 9 (%)

Kvótní charakteristika	vlna 8			vlna 9		
	zastoupení v populaci (%)	vážená data	nevážená data	zastoupení v populaci (%)	vážená data	nevážená data
Pohlaví						
Muž	37,9	36,9	30	37,9	36,9	28,2
Žena	62,1	63,1	70	62,1	63,1	71,8
Věk						
18–35 let	44,3	44,3	44,1	44,3	44,5	44,4
36–55 let	43,3	44,3	50,8	43,3	44,2	50,2
56 a více let	12,3	11,4	5,2	12,3	11,3	5,4
Kraj						
Praha	26,3	27,9	36,1	26,3	27,4	38,3
Středočeský	13,7	13	8,4	13,7	12,8	8,7
Jihočeský	4,7	5,4	5,2	4,7	5,7	5,6
Plzeňský	8,6	7,8	6,5	8,6	7,6	6,6
Karlovarský	3,6	3,3	3,2	3,6	3,5	3,1
Ústecký	4,8	5,8	5,5	4,8	5,8	5,2
Liberecký	4	4,1	4,1	4	4,9	4,1
Královéhradecký	4,1	3,4	3,1	4,1	3,1	2,5
Pardubický	4,5	3,6	3,1	4,5	3,5	2,8
Vysočina	3,9	3	2,4	3,9	2,9	2,5
Jihomoravský	10,2	10,1	9,5	10,2	10,4	9
Olomoucký	3,1	4,2	4,4	3,1	4,1	4,4
Zlínský	3	2	2,1	3	2,1	1,7
Moravskoslezský	5,4	6,3	6,5	5,4	6,2	5,6

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8 a 9. N=1261 a N=1048

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- Ukrajínští uprchlíci mají nižší věkový průměr (28 let) než obecná populace, je mezi nimi vysoký podíl lidí s terciárním vzděláním, vyšší podíl žen, a oproti obecné populaci jsou to častěji rodiny s ekonomicky závislými dětmi (58 %).
- Mezi ekonomicky aktivními ukrajinskými uprchlíky se postupně zvyšuje podíl pracujících v rámci ČR, který dosáhl 80 %. Převládala standardní práce na smlouvu v rámci pracovního poměru.
- Uprchlíci pracovali na Ukrajině z velké části v odborných pozicích, což odpovídá jejich vzdělanostní struktuře. Nicméně, po příchodu do ČR, nezískali odpovídající místa a jejich profesní status významně poklesl. Jejich mzdy jsou v ČR také poměrně nízké a v časovém srovnání zatím nelze pozorovat zvyšování jejich profesního statusu a dosahování původní úrovně. Získávání míst na českém trhu práce a výše mzdy jen málo souvisí se vzděláním. Jinými slovy původní vzdělání z Ukrajiny se ukrajinským uprchlíkům nedaří uplatnit v odpovídajících profesích na českém trhu práce.
- Více než tři pětiny (62 %) ekonomicky aktivních uprchlíků pracujících v ČR se na českém trhu práce setkávaly s náročnými pracovními podmínkami, necelá polovina (47 %) s finančním stresem, více než třetina (37 %) s nestabilní prací a třetina (33 %) s nedostatkem právní či sociální ochrany.
- Přibližně tři pětiny (62 %) ukrajinských uprchlíků uvedly, že jejich práce stačí k pokrytí jejich nákladů na živobytí v ČR. Stejný podíl odpověděl, že je stabilní a jsou si jistí, že ji budou mít i například za půl roku (61 %). Ovšem ve stejné míře si uprchlíci byli vědomi, že jejich práce je podhodnocená a uvedli, že práce, kterou dělají, by měla být více placená (61 %).
- Co se týče bydlení, většina ukrajinské uprchlické populace se přesunula do nájmu (79 %), desetina bydlí na ubytovnách a 8 % žije v rámci solidárních domácností.
- Jazykové kompetence jsou již poměrně velké, když velmi malou nebo žádnou znalost (umí některé fráze nebo nic) deklarovalo 11 % ukrajinských uprchlíků, čtvrtina dala dohromady pár vět a téměř dvě třetiny (64 %) se podle svých slov domluvily v běžných situacích. Ve srovnání s rokem 2023 tak došlo k podstatnému zlepšení.
- Prezenčně nebo online kurzy češtiny navštěvovaly necelé tři desetiny (28 %) uprchlíků, většina (59 %) deklarovala studium samostatně.
- Bariérami pro ty, kteří nenavštěvovali kurzy češtiny, byly zejména nedostatek času kvůli práci (54 %), a v menší míře i finance (26 %). Zatímco nedostatek času kvůli práci v posledních šetřeních dominuje, ostatní důvody spíše oslabují.

2. SOUHRN HLAVNÍCH VÝSLEDKŮ

- Více než čtyři pětiny (81 %) domácností ukrajinských uprchlíků měly příjmy z práce v ČR nebo na Ukrajině, čtvrtina pobírala humanitární dávku, dávky od ukrajinského státu (důchody) mělo 14 %, zhruba desetina (11 %) dostávala peněžní pomoc z Ukrajiny.
- Čtyři pětiny (80 %) uprchlických domácností měly nižší příjem než medián příjmu českých domácností.
- Z analýzy vyplynulo, že 15 % domácností by své úspory vyčerpalo během méně než jednoho týdne. Dalších 22 % domácností by bylo schopno pokrýt výdaje z úspor po dobu méně než měsíce. Přibližně čtvrtině (27 %) respondentů by úspory stačily na 1 měsíc. Více než třetině (35 %) domácností by úspory vydržely na více než měsíc.
- V horizontu následujících dvou let se plánovala vrátit na Ukrajinu pětina uprchlíků (21 %). Naopak zůstat v Česku nebo jinde v zahraničí zamýšlely tři čtvrtiny, nicméně jen 40 % je o tom přesvědčeno silně.
- V čase postupně sílí vůle zůstat v zahraničí (v ČR nebo v jiné zemi), což vzhledem k délce konfliktu, u kterého nejsou indicie o jeho konci, není překvapivé. V úvahách o návratu zároveň hraje roli i momentální situace v době pokládání otázky a další parametry.
- Naprostá většina (98 %) dětí ve věku 7 až 15 let chodila do české základní školy a 85 % mladých uprchlíků navštěvovalo české střední školy. Více než desetina (13 %) mládeže však absolvovala středoškolskou výuku pouze online na Ukrajině, u dětí na základní škole byl tento způsob výuky výjimkou (2 %).
- Znalost češtiny se u dětí uprchlíků prudce zvyšuje, přičemž se jedná o setrvalý a konzistentní trend. Poměrně dobrou znalost češtiny tak v posledním šetření měly více než dvě třetiny (69 %) dětí, velmi slabou lze konstatovat u 14 %.
- Přibližně tři pětiny (62 %) dětí ukrajinských uprchlíků se účastnily volnočasových aktivit, 28 % se jich neúčastnilo, i když by o to mělo zájem.
- Podíl dětí, které navštěvovaly nějaké kroužky se postupně navyšoval. Relativně nejčastěji děti navštěvují sportovní a umělecké kroužky, pětina se věnuje aktivitám v rámci zájmových spolků.

3. PRACOVNÍ PODMÍNKY A INTEGRACE NA TRHU PRÁCE

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

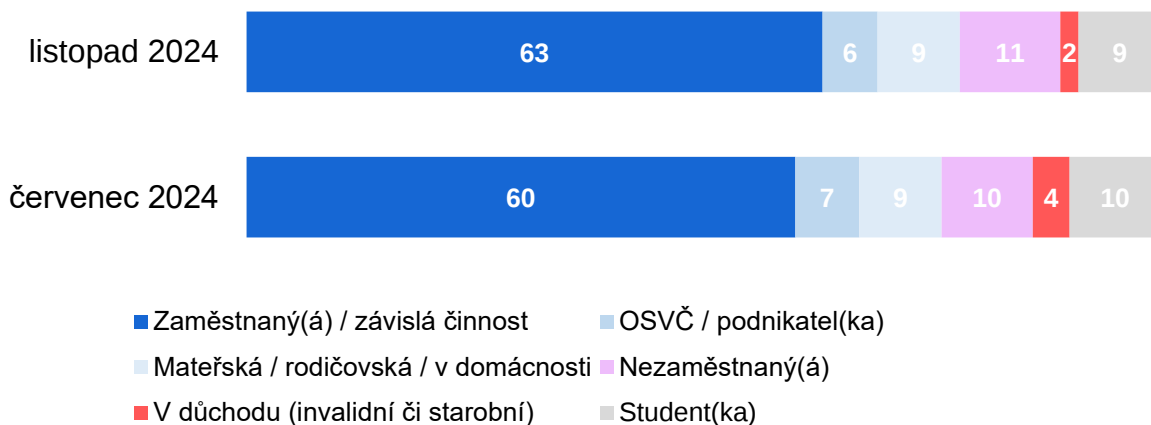
SOCIOEKONOMICKÝ STATUS UPRCHLÍKŮ

Složení ukrajinské uprchlické populace z hlediska socioekonomického statusu je základním přehledovým ukazatelem a je zachyceno v grafu 1¹.

Přibližně tři pětiny (63 %) uprchlíků uvedly, že jsou zaměstnané. Samostatně výdělečných činných je pak výrazně méně (6 %), na mateřské, rodičovské dovolené nebo v domácnosti je přibližně desetina uprchlíků (9 %). Zhruba stejný podíl (11 %) uvedl, že je nezaměstnaný a podobně je i studujících (9 %), v důchodu je minimum uprchlické populace (2 %).

Poměrně vysoký podíl zaměstnaných a podnikajících je dán i mladší věkovou strukturou uprchlické populace. Průměrný věk je 38 let pokud je počítán jen za dospělé členy domácnosti, a 30 let pokud je počítán na všech členech domácností včetně dětí. V podílu zaměstnaných, nezaměstnaných, studujících a v důchodu není statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami, muži jsou častěji osoby samostatně výdělečně činné (8 % mužů je OSVČ / 4 % žen jsou OSVČ), ženy jsou častěji na mateřské, či rodičovské dovolené nebo v domácnosti (11 % žen / 6 % mužů), a také častěji uvádějí nezaměstnanost (14 % žen / 7 % mužů).

Graf 1. Socioekonomický status ukrajinských uprchlíků v ČR (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8 a 9. N=1261 a N=1048

¹ Znění otázky: Jaký je Váš status v ČR? Vyberte si svou hlavní činnost, kterou trávíte nejvíce času. Vyberte jednu odpověď. Možnosti odpovědí: Zaměstnaný(á) / závislá činnost, OSVČ / podnikatel(ka), Mateřská / rodičovská, Nezaměstnaný(á), V důchodu (invalidní či starobní), Student střední školy, Student vysoké školy, V domácnosti.

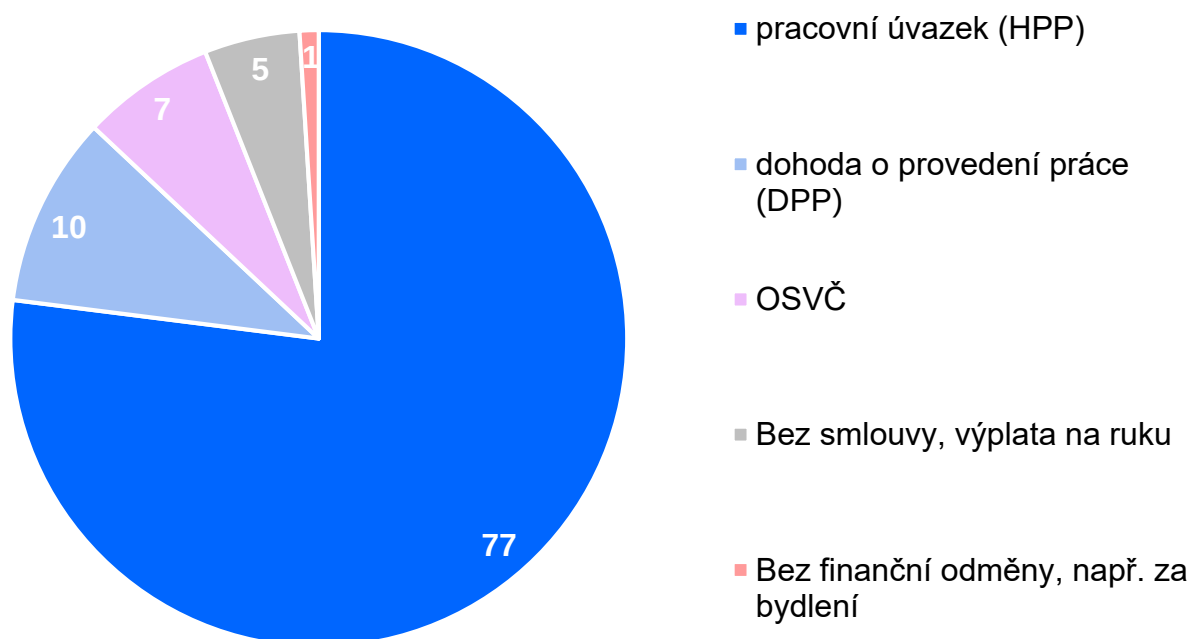
FORMA PRÁCE

Ve vlně 8. byla podrobněji zjišťována i forma práce. Zhruba tři čtvrtiny (77 %) **ekonomicky aktivních uprchlíků** měly smlouvu na hlavní pracovní poměr, desetina pracovala na sjednané dohody (DPP, DPČ), a méně než desetina (7 %) pracovala jako samostatně výdělečné osoby. Mimo pracovní právní vztahy pracovalo 6 % ekonomicky aktivních, z toho 5 % bez smlouvy s výplatou v hotovosti a naprosté minimum (1 %) pracovalo bez finanční odměny, například výměnou za možnost někde bydlet².

Mezi těmi, kteří pracovali na pracovní úvazek, bylo z hlediska profesní klasifikace ISCO 21% v odborných pozicích (ISCO třídy 1, 2 a 3), 31 % v mezilehlých pozicích (úředníci, služby a prodej, a řemeslníci) a 48 % v kvalifikovaných a nekvalifikovaných dělnických profesích (ISCO 8 a 9).

Mezi těmi, kteří pracovali jako OSVČ, byl nízký podíl (7 %) kvalifikovaných a nekvalifikovaných dělnických profesí (ISCO třídy 8 a 9) a byli častěji na mezilehlých pozicích (58 %) nebo na odborných pozicích (35 %). Mezi těmi, kteří pracovali na dohodu byl vyšší podíl (52 %) kvalifikovaných a nekvalifikovaných dělnických profesí a nejvyšší byl tento podíl (58 %) u těch, kteří uvedli, že pracovali bez smlouvy s výplatou tzv. na ruku.

Graf 2. Forma práce (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861

² Znění otázky: Jakou formu má Vaše práce v Česku? Pokud děláte více typů práce, odpovídejte ohledně té, kterou trávíte nejvíce času. Vyberte jednu odpověď. Možnosti odpovědí: na tzv. dohodu – jednoduchá smlouva, většinou do 10 000 Kč měsíčně, z nichž vám zaměstnavatel rovnou sráží 15% daň, pracovní úvazek (HPP) – dlouhodobější smlouva, zaměstnavatel za vás platí zdravotní a sociální odvody apod., OSVČ – pracuji jako samostatně výdělečná osoba, Výplata na ruku, bez oficiální smlouvy, Pracuji bez finanční odměny, například výměnou za možnost někde bydlet.

8 Z 10 EKONOMICKY AKTIVNÍCH UPRCHLÍKŮ PRACUJE V ČESKU

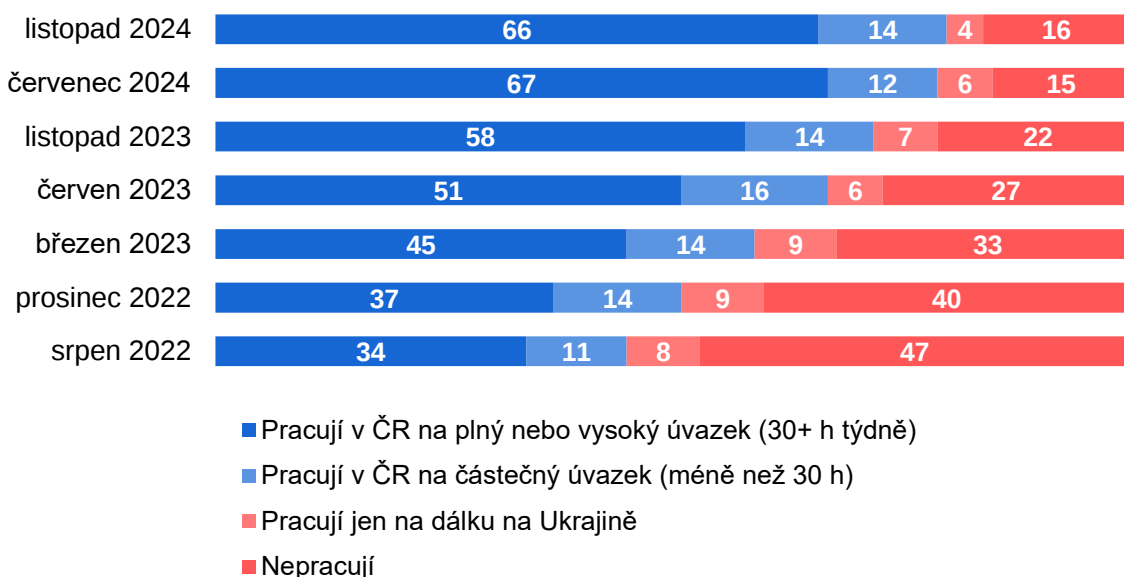
Čtyři pětiny (80 %) z potenciální pracovní síly³ ukrajinských uprchlíků mají v ČR práci. Dvě třetiny (66 %) pracují více než 30 hodin týdně, tedy v podstatě na plný pracovní úvazek, a více než desetina (14 %) pracuje méně než 30 hodin týdně. Poměrně málo lidí (4 %) pracuje na dálku na Ukrajině a 16 % potenciálně ekonomicky aktivních v době výzkumu nepracovalo.

Počet ukrajinských uprchlíků pracujících v ČR na plný nebo vysoký úvazek se postupně významně zvyšoval, a počet těch, kteří z potenciální pracovní síly neměli práci, naopak klesal.

I oproti roku 2023 se podíl pracujících o něco zvýšil, přičemž stoupl podíl těch, kteří pracují v podstatě na plný úvazek a podíly práce na částečný úvazek a práce na dálku na Ukrajině zůstaly stejné. **V průběhu roku 2024 se však již podíl pracujících neměnil a zůstával na stejné úrovni jak celkově, tak v jednotlivých kategoriích.**

Mezi muži je o něco vyšší podíl (74 %) těch, kteří pracují více než 30 hodin, oproti ženám (61 %). **Zaměstnanost významně souvisí s jazykovými kompetencemi**, když z těch, kteří neznají jazyk nebo umí jen některá slova a fráze (úroveň českého jazyka A1) jich nepracuje 35 %, mezi těmi, kteří umí na úrovni A2 je to 17 % a mezi těmi, kteří mají jazyk na úrovni B1 a domluví se tedy v běžných situacích a rozumí textu, je to jenom 7 %. Tři čtvrtiny z těch, kteří pracují na dálku na Ukrajině, mají terciární vzdělání (vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání).

Graf 3. Podíl pracujících uprchlíků z ekonomicky aktivní populace (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=908 (listopad 2024), N=1076 (červenec 2024), N=1089 (listopad 2023), N=1247 (červen 2023), N=1140 (březen 2023), N=1359 (prosinec 2022), N=1984 (srpen 2022)

3 Poznámka: Pojem ekonomicky aktivní je chápán jako potenciální pracovní síla v následujících skupinách: zaměstnaní, podnikající, nezaměstnaní, pracující studenti, pracující důchodci, pracující na mateřské, rodičovské nebo v domácnosti. A naopak jako ekonomicky neaktivní jsou chápáni nepracující důchodci, studenti a na mateřské, rodičovské dovolené nebo v domácnosti.

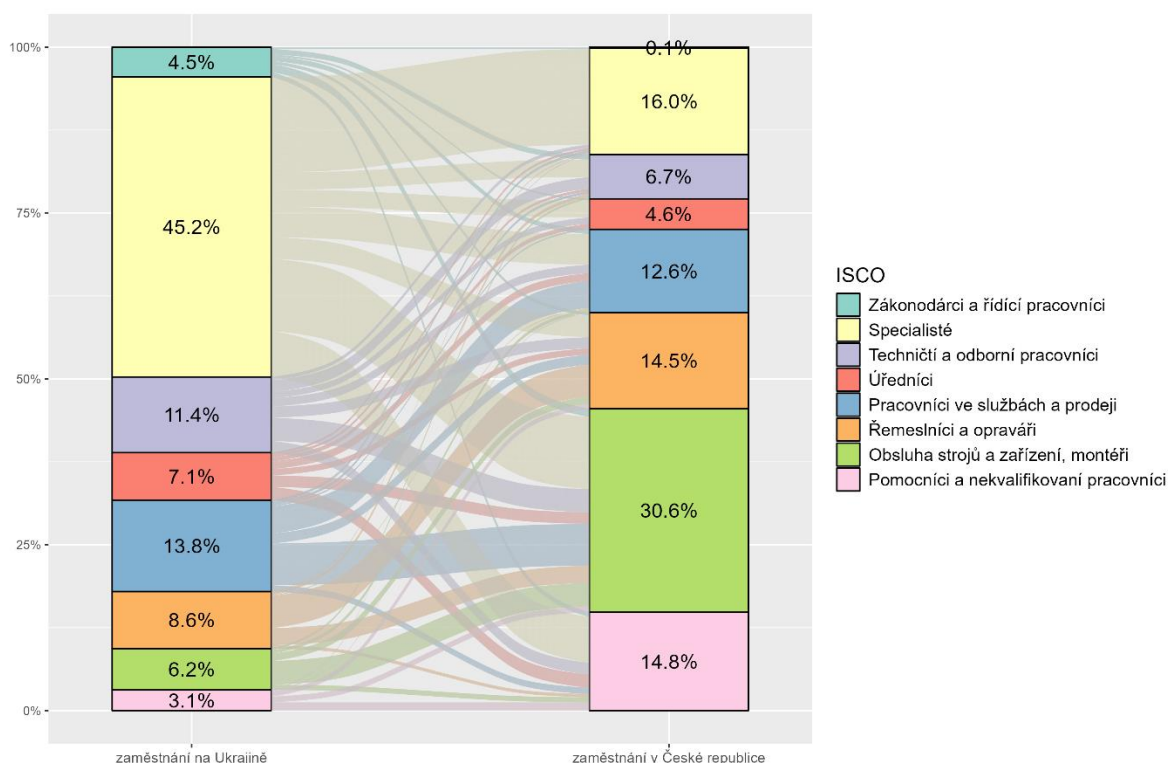
Znění otázky: Vykonáváte v současné době placenou práci? Pracuji na dálku na Ukrajině (či jinde v zahraničí), Pracuji v Česku (i pokud se jedná o malé přívodyčky) Možnosti odpovědí: ANO, NE; Znění otázky: Kolik hodin týdně obvykle trávíte prací v Česku?

UPRCHLÍCI POŘÁD PRACUJÍ VÝRAZNĚ POD SVOU KVALIFIKACI

Zásadní podmínkou využití potenciálu uprchlické populace je nejen samotná výše zaměstnanosti, ale i uplatnění kvalifikace. Ke zjištění, jak je kvalifikace uprchlíků zužitkována jsme použili srovnání původního povolání na Ukrajině⁴ a současného v ČR⁵. Textový popis profese byl zakódován do částečně hierarchické kategorizace povolání ISCO (více na: https://csu.gov.cz/klasifikace_zamestnani_-cz_isco-), a následně bylo možné porovnat přesuny mezi jednotlivými kategoriemi (výsledky ukazuje graf 4).

Podle klasifikace ISCO došlo k podstatné změně v zaměstnanecké struktuře mezi prací uprchlíků na Ukrajině a v ČR. **Uprchlická populace zastávala na Ukrajině výrazně odbornější pozice.** Významný pokles zastoupení po přesunu z Ukrajiny do ČR lze vidět u specialistů, kde jejich podíl klesá z 45 % na 16 %. Pokles je také znatelný u technických a odborných pracovníků z 11 % na 7 %. To znamená, že **vysoce kvalifikovaní pracovníci často přecházejí do jiných, méně odborných profesí**, přičemž dramatický nárůst lze pozorovat u **obsluhy strojů a zařízení** (z 6 % na 31 %) a **pomocných a nekvalifikovaných pracovníků** (z 3 % na 15 %), mírný nárůst pak u řemeslníků. Srovnatelné hodnoty jsou u úředníků a pracovníků ve službách a prodeji.

Graf 4. Změna v zaměstnanecké struktuře ukrajinských uprchlíků podle klasifikace CZ-ISCO 08 (%) – červenec 2024

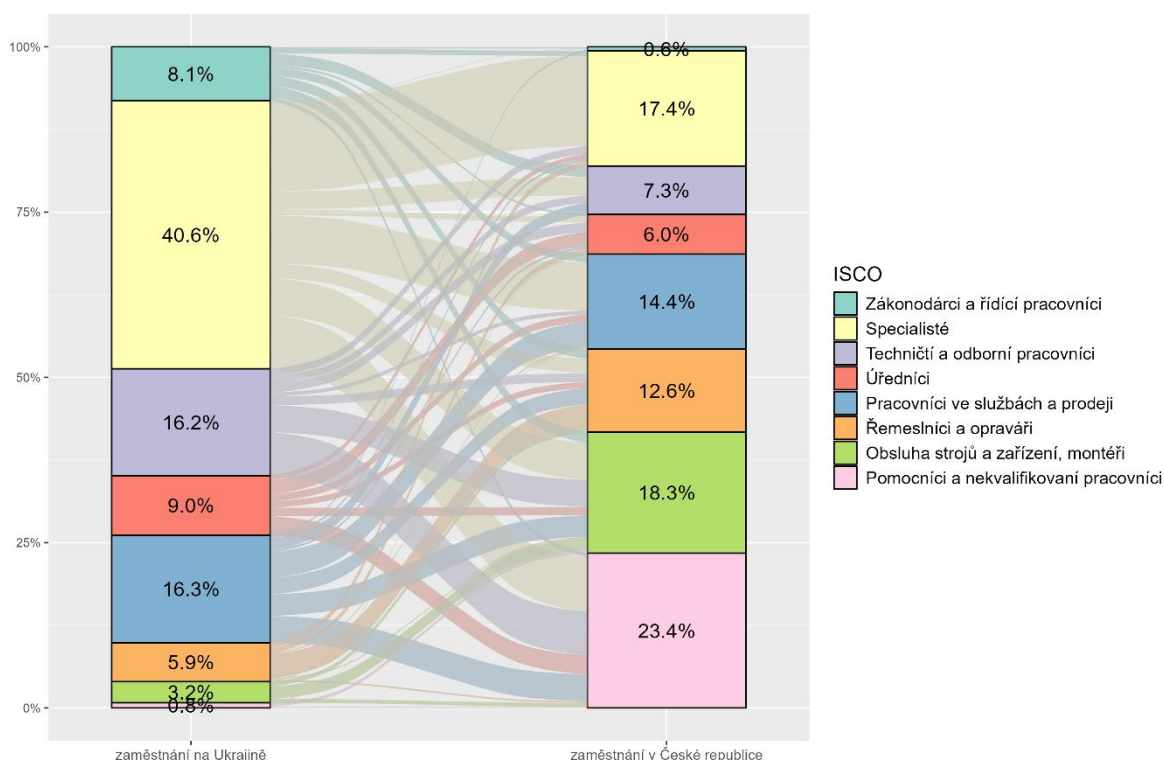
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=647 - lidé, kteří měli na Ukrajině před válkou práci a současně pracují v ČR a uvedli konkrétní povolání.

4 Znění otevřené otázky: Jakou práci jste vykonával(a) naposledy před odchodem z Ukrajiny? Popište prosím co nejpodrobněji název práce a její náplň. Pokud jste na Ukrajině podnikal(a), specifikujte obor nebo činnost podnikání. Pokud jste měl(a) více zaměstnání, odpovídejte prosím ohledně toho hlavního, v kterém jste strávila nejvíce času.
5 Znění otevřené otázky: Jakou práci nyní v Česku převážně vykonáváte? Pokud děláte více typů práce, odpovídejte ohledně té, kterou trávíte nejvíce času. Popište prosím co nejpodrobněji název práce a její náplň. Pokud podnikáte, specifikujte obor nebo činnost podnikání.

UPRCHLÍCI POŘÁD PRACUJÍ VÝRAZNĚ POD SVOU KVALIFIKACI

Užitečný je také pohled na zaměstnaneckou strukturu ze staršího výzkumu z března 2023, aby bylo možné porovnat případné změny v čase. Základní zjištění je obdobné jako v případě aktuálnějších dat, tedy, že uprchlická populace zastávala odbornější pozice doma na Ukrajině a v ČR následoval z hlediska kvalifikace pozic výrazný pokles. V březnu 2023 byl oproti červenci 2024 vyšší podíl těch, kteří v ČR pracovali v hlavní třídě ISCO 9, tedy na pomocných a nekvalifikovaných pozicích (23 % oproti 15 %). V červenci 2024 byl pak zaznamenán nárůst u kvalifikovaných dělnických pozic v hlavní třídě ISCO 8 (z 18 % na 31 %) obsluhy strojů a zařízení a montérů. U dalších tříd nebyly pozorovány zásadní změny. **Mezi březnem 2023 a červencem 2024 tak došlo v zaměstnanecké struktuře k poklesu nekvalifikovaných dělnických pozic, a naopak nárůstu kvalifikovaných dělnických pozic.**

Graf 5. Změna v zaměstnanecké struktuře ukrajinských uprchlíků podle klasifikace CZ-ISCO 08 (%) - březen 2023

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 5. N=622 - lidé, kteří měli na Ukrajině před válkou práci a současně pracují v ČR a uvedli konkrétní povolání.

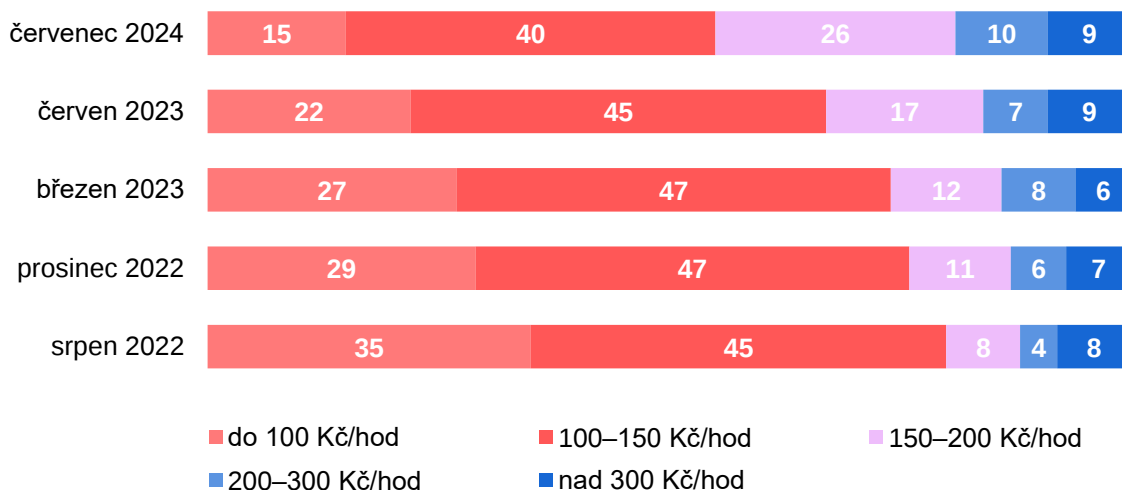
MZDA ZA PRÁCI V ČESKU

Průměrná čistá hodinová mzda byla ve vlně 8 výzkumu 182 Kč, oproti poslední vlně v červnu 2023 tak vzrostla o 15 Kč. Kvůli výraznému růstu spotřebitelských cen a průměrné inflaci 10,7 % za rok 2023 však jde pouze o nominální zvýšení průměrné mzdy ukrajinských uprchlíků, a nikoliv o reálné zvýšení v kupní síle mezd. Celkově lze pozorovat významné snížení podílu těch, kteří pracují za nedůstojné mzdy do 100 Kč na hodinu z více než třetiny (35 %) v srpnu 2022 na 15 % v červenci 2024, a zároveň lze sledovat nárůst podílu těch, kteří pracují za více než 150 Kč na hodinu na více než dvě pětiny (45 %).

Průměrná čistá hodinová mzda byla 197 Kč u mužů a 173 Kč u žen. Velmi nízkou mzdu do 100 Kč relativně častěji uvedli ti, kteří mají horší jazykové kompetence v českém jazyce a umí jen některé slova a fráze (deklarovaná úroveň A1) a také studenti vysokých škol v ČR.

U ukrajinské uprchlické populace lze pozorovat jen nízkou pozitivní korelaci mezi vzděláním a mzdou - 0,1* Spearmanův koeficient, u české společnosti je tato korelace přibližně 0,3* (Zdroj: data Naše společnost léto 2024). To znamená, že u uprchlické populace dochází k rozpojení mezi v majoritní společnosti běžným lineárním vztahem, kdy s rostoucím vzděláním roste i mzda. **Relativně velká zaměstnanost ukrajinských uprchlíků tedy není spojená s tím, že by dosahovali mzdu odpovídající jejich vzdělání nebo že by pracovali na pozicích korespondujících s dosaženým vzděláním.**

Graf 6. Kategorie čisté hodinové mzdy u uprchlíků, kteří pracují v ČR (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 4, 5, 6 a 8. N=804 (červenec 2024), N=699 (červen 2023), N=538 (březen 2023), N=560 (prosinec 2022), N=728 (srpen 2022); počet respondentů je počítán z ekonomicky aktivních pracujících v ČR, kteří uvedli čistý měsíční příjem z práce a počet hodin, který tráví prací v Česku

CELKOVÁ SPOKOJENOST S PRACÍ

Důležitým faktorem je spokojenost s prací, proto byla ve vlně 8 ukrajinské uprchlické populaci pracujících v ČR pokládána i tato otázka.⁶

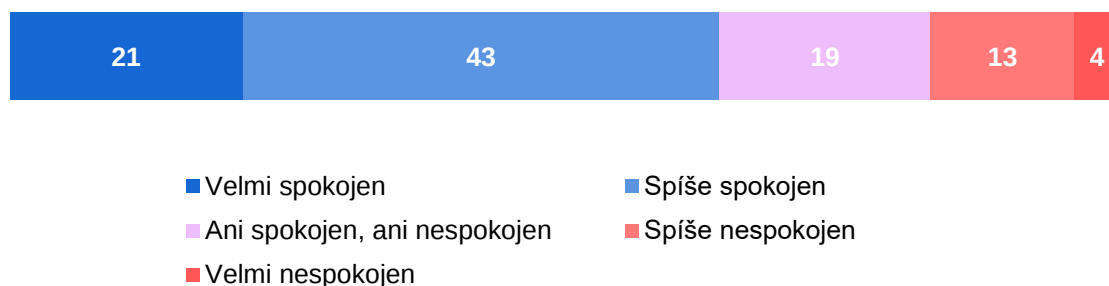
Spokojenost s prací deklarovaly necelé dvě třetiny uprchlíků (64 %), přibližně pětina (21 %) byla se svou prací velmi spokojena, zhruba dvě pětiny (43 %) spíše spokojeny. Pětina (19 %) uvedla neutrální střední variantu, a celkovou nespokojenost vyjádřilo 17 % uprchlíků – více než desetina (13 %) byla spíše nespokojena, 4 % velmi nespokojené.

Ve spokojenosti s prací nebyl významný rozdíl z hlediska pohlaví. Z hlediska věku uvedli častěji možnost velmi spokojen mladší věkové kategorie 18 až 35 let a 36 let až 55 let oproti starším 55 let. **Z hlediska vzdělání deklarovali relativně vyšší spokojenost ti se středním vzděláním bez maturity a se středním vzděláním s maturitou oproti těm s vyšší odbornou školou nebo vysokou školou.** Vyšší spokojenost byla také u těch s vyššími jazykovými kompetencemi v českém jazyce (alespoň na úrovni B1), oproti těm s nižšími úrovněmi (A1 a A2).

Spokojenost s prací také poměrně silně souvisí s plány návratu na Ukrajinu (jestli se uprchlíci chtějí v horizontu následujících 2 let vrátit na Ukrajinu). Z těch, kteří určitě chtějí zůstat v zahraničí (v ČR nebo jiné zemi) jich je více než sedm desetin (72 %) spokojených s prací v ČR, z těch, kteří spíše chtějí zůstat v zahraničí je spokojených o něco méně než sedm desetin (67 %), z těch, kteří se spíše chtějí vrátit na Ukrajinu je pak spokojených o málo více než dvě pětiny (42 %) a v případě, těch kteří deklarují, že se určitě chtějí vrátit na Ukrajinu, je s prací spokojena zhruba třetina (31 %). **Integrace na trhu práce tak poměrně silně souvisí s plány na návrat.**

Z hlediska socioekonomického statusu jsou se svou prací v ČR častěji spokojeni OSVČ (84 %) oproti zaměstnaným (63 %). A také jsou spokojenější ti, kteří podle kategorizace ISCO vykonávají vysoce odborné pozice v hlavních třídách 1, 2 a 3 (85 %), oproti těm, kteří pracují v rutinních nemanuálních profesích, službách a v řemeslných profesích v hlavních třídách 4, 5, a 7 (67 %) a především oproti těm, kteří pracují v kvalifikovaných a nekvalifikovaných dělnických profesích v hlavních třídách ISCO 8 a 9, kde je spokojených o málo více než polovina (52 %).

Graf 7. Celková spokojenost s prací (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861

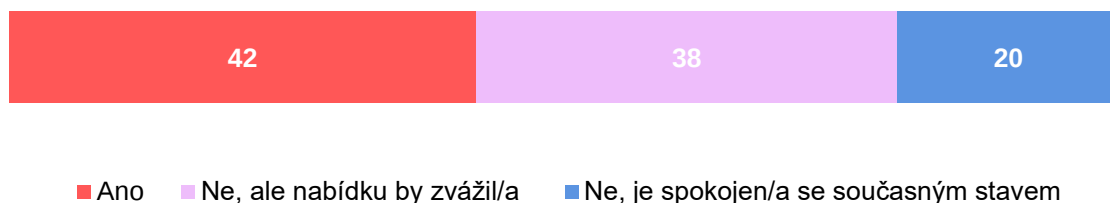
⁶ Znění otázky: Jak jste celkově spokojen se svojí prací v ČR? Možnosti odpovědí: Velmi spokojen, Spíše spokojen, Ani spokojen, ani nespokojen, Spíše nespokojen, Velmi nespokojen.

HLEDÁNÍ LEPŠÍ NEBO LÉPE PLACENÉ PRÁCE

Jelikož ukrajinská uprchlická populace pracuje pod svou kvalifikací a velká její část i za velmi nízkou mzdu, další otázka ve vlně 8 mířila na to, zda si uprchlíci hledali lepší či lépe placenou práci.⁷ **Dvě pětiny (42 %) takovou práci hledaly, další dvě pětiny (38 %) uvedly, že nehledaly, ale nabídku by zvážily, a pětina (20 %), se do hledání nepustila, protože je spokojena se současným stavem.**

Častěji si hledali práci **mladší 56 let**, a také ti **s lepšími jazykovými kompetencemi** v češtině (B1, B2). Z hlediska vykonávaných profesí se po nové práci o trochu častěji poohlíželi ti, kteří **vykonávali kvalifikované a nekvalifikované dělnické profese** v hlavních třídách ISCO 8 a 9 (52 %), oproti těm, kteří pracovali v rutinních nemanuálních profesích, službách a v řemeslných profesích v hlavních třídách 4, 5, a 7 (46 %) a zvláště těm, kteří vykonávali vysoce odborné pozice v hlavních třídách 1, 2 a 3 (jen 23 % z nich uvedlo hledání lepší nebo lépe placené práce). I když hledání jiné práce souvisí s celkovou spokojeností se současnou prací, **lze mezi lidmi, kteří si hledají lepší práci, najít i poměrně vysoký podíl těch, kteří uvedli, že jsou s prací spokojeni (41 %).**

Graf 8. Hledá si v Česku lepší či lépe placenou práci (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861

Tabulka 2. Hledá si v Česku lepší práci podle spokojenosti v současné práci (%)

	Hledá si v Česku lepší či lépe placenou práci, než je ta současná?		
Jak je celkově spokojen/a se svou prací v ČR	Ano	Ne – ale nabídky by zvážil/a	Ne – jsem spokojen/a se současným stavem
Velmi spokojen/a	5	19	57
Spíše spokojen/a	36	55	36
Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	29	13	7
Spíše nespokojen/a	23	9	0
Velmi nespokojen/a	7	4	0

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861

⁷ Znění otázky: Hledáte si v Česku lepší či lépe placenou práci, než je ta současná? Vyberte jednu odpověď
Možnosti odpovědí: Ano, Ne – ale nabídky by zvážil/a, Ne – jsem spokojen/a se současným stavem.

SUBJEKTIVNÍ VNÍMÁNÍ PRÁCE

Důležitým aspektem je i subjektivní vnímání práce v České republice.⁸ I v těchto odpovědích se potvrdilo, že celkem kriticky viděnými aspekty práce, tentokrát subjektivně vnímanými, byly **zařazení pod získanou kvalifikaci bez možnosti rozvoje, případně dalšího růstu**. Nezanedbatelné je také to, že **třetina** ukrajinských uprchlíků pracujících v ČR uvedla, že jejich práce má **nestandardní nebo časově nevyhovující pracovní dobu** a že **práce nestačí na pokrytí jejich životních nákladů**.

Podrobnější pohled na jednotlivé položky ukazuje, že přibližně tři pětiny (62 %) uprchlíků uvedly, že jejich práce stačí k pokrytí nákladů na živobytí v ČR, je stabilní a jsou si jistí že ji budou mít i například za půl roku (61 %), že práce kterou dělají by měla být víc placená (61 %), a že jsou spokojeny s její náplní a baví je (59 %). Zatímco vysoký podíl odpovědí „neví“ u položky ohledně většího ohodnocení práce může svědčit o tom, že je pro uprchlickou populaci skutečně těžké ohodnotit odpovídající mzdu v daném odvětví nebo na dané pozici, „neví“ u položky ohledně stability práce může svědčit i o nestabilitě a nejistotě.

U položek ohledně kvalifikace a pracovního růstu převažovaly nesouhlasné odpovědi. Polovina deklarovala, že kvalifikace potřebná pro práci neodpovídá jejich vlastní kvalifikaci a schopnostem (50 %) a že nevidí ve své práci možnosti profesního rozvoje a dalšího zdokonalování schopností a dovedností (49 %). Podobný podíl (45 %) nesouhlasí s tím, že se může posunout do lepší pozice nebo získat lepší plat.

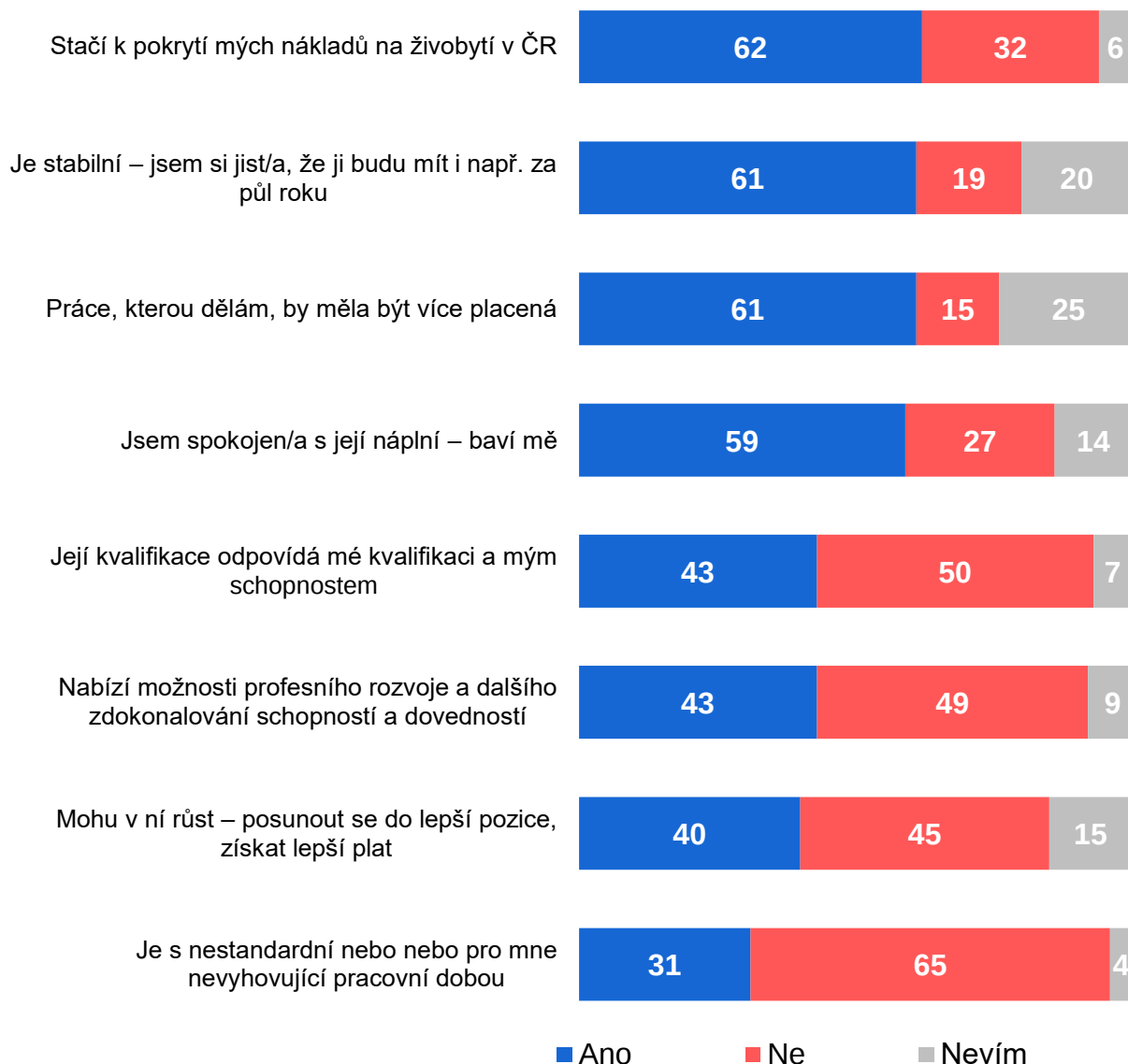
Co se týče pracovní doby, třetina (31 %) vypověděla, že jejich pracovní doba je nestandardní nebo nevyhovující.

To, že by jejich práce měla být lépe placena, častěji říkali uprchlíci starší 55 let, s terciárním vzděláním a ti, kteří pracovali ve službách, a dělnických profesích. To, že jejich současná práce stačí k pokrytí nákladů na živobytí, je stabilní, nabízí možnosti profesního rozvoje a lze v ní růst a posunout se na vyšší pozice častěji deklarovaly odborné pozice v kategoriích ISCO 1, 2 a 3 oproti ostatním kategoriím.

⁸ Znění otázky: Jak vnímáte tuto svou práci v Česku? Odpovězte, zda uvedené tvrzení o vaši práci platí. a) Jsem spokojen/a s její náplní – baví mě b) Její kvalifikace odpovídá mé kvalifikaci a mým schopnostem c) Stačí k pokrytí mých současných nákladů na živobytí v ČR d) Je stabilní – jsem si jist/a, že ji budu mít i např. za půl roku e) Mohu v ní růst – posunout se do lepší pozice, získat lepší plat f) Moje práce nabízí možnosti profesního rozvoje a dalšího zdokonalování mých schopností a dovedností g) Práce, kterou dělám, by měla být více placená h) Abych mohl(a) v této práci pokračovat, jsem nucen(a) souhlasit s nestandardní nebo pro mne nevyhovující pracovní dobou. Možnosti odpovědí: Ano, Ne, Nevím.

SUBJEKTIVNÍ VNÍMÁNÍ PRÁCE

Graf 9. Jak vnímá svou práci (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N = 861 – ti, kteří pracují v ČR

PRACOVNÍ PODMÍNKY

Pracovní podmínky⁹ ukrajinských uprchlíků byly zkoumány v několika dimenzích: náročnost práce, finanční stres, nestabilita a právní a sociální ochrana.

Poměrně častá je práce i o víkendu či pozdě večer (56 %), nižší mzda oproti českým pracovníkům na stejné pozici (32 %) a nutnost vykonávat více prací pro zajištění obživy (28 %).

Ostatní předkládané charakteristiky již nejsou označovány tak často. Dozvídání se o práci jen krátce dopředu, nebo práce ve velmi náročných podmínkách jako jsou velká zima, teplo, znečištění jsou na úrovni jedné šestiny. Nicméně, zhruba desetina lidí uvedla, že za ně zaměstnavatel neplatí zdravotní pojištění nebo nemají nárok na dovolenou. Práce přes neoficiálního zprostředkovatele nebo zpoždování výplat je minoritním problémem, který ale přeci existuje.

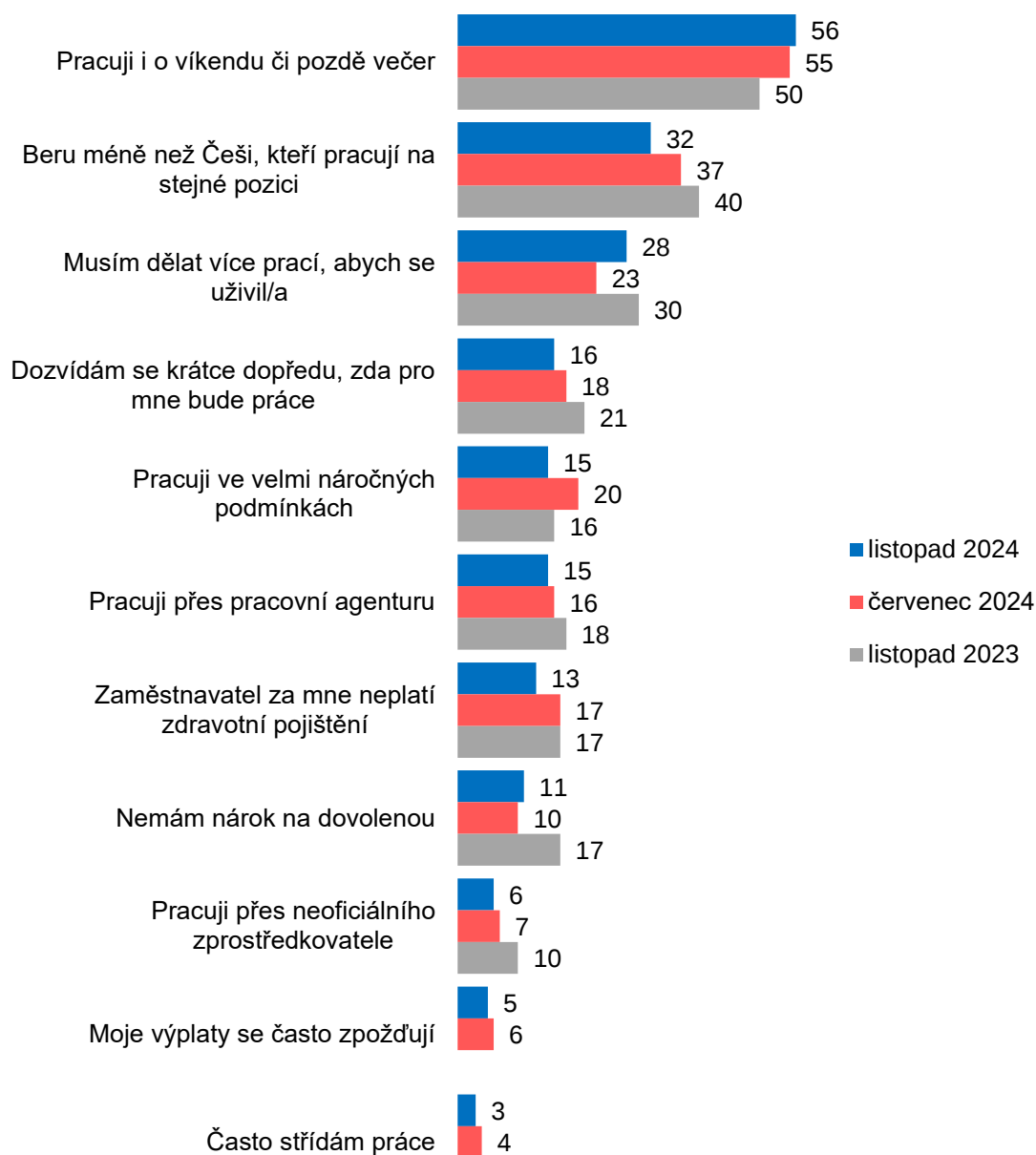
V celkové perspektivě se pracovní podmínky ukrajinských uprchlíků za rok 2024 zcela zásadně nezměnily, zejména nedochází k výrazné změně pořadí položek, a tedy toho, jaké podmínky uprchlíky v práci trápily. Lze pozorovat zmírnění pocitu, že dostávají zapláceno méně než Češi na stejných pozicích, nicméně ostatní ukazatele buď stagnují nebo mírně fluktuují.

Práce o víkendu či pozdě večer se o něco více týká mladších ve věkové kategorii 18 až 35 let, mezi nimiž takto pracuje 61 %. Rovněž se týká těch bez vysokoškolského vzdělání a v méně odborných profesích. To, že musí dělat více prací, aby se užívaly, častěji uvedly ženy (34 %) oproti mužům (17 %). Práce ve velmi náročných podmínkách se výrazně častěji týkala dělnických povolání (ISCO kategorie 8 a 9), u kterých to deklarovaly necelé tři desetiny (29 %).

⁹ Znění otázky: Ukrajinci v Česku pracují v různých zaměstnáních a mají různé pracovní podmínky. Uveďte prosím, které z následujících výroků ohledně práce pro vás platí. a) Pracuji přes pracovní agenturu - mám pracovní smlouvu u ní a ta mne jako zaměstnance "půjčuje" do dalších firem b) Pracuji přes neoficiálního zprostředkovatele práce - ten dostává peníze od zaměstnavatele, část si nechává a část platí mne c) Často střídám práce (např. více než 1x za 3 měsíce) a mám ji jen občas d) Musím dělat více prací, abych se užíval(a) e) Pracuji i o víkendu či pozdě večer f) Dozvídám se jen krátce dopředu, zda pro mne práce bude. Popřípadě moje práce může kdykoli skončit g) Zaměstnavatel za mne neplatí zdravotní pojištění - musím si jej platit sama či jej neplatím h) Pracuji ve velmi náročných podmínkách - velká zima, teplo, znečištění apod. i) Moje výplaty se často zpožďují j) Beru méně než další lidé (např. Češi), kteří pracují se mnou ve stejné pozici k) Nemám nárok na dovolenou. Možnosti odpovědí: Platí, neplatí.

PRACOVNÍ PODMÍNKY

Graf 10. Pracovní podmínky (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 7, 8 a 9. N=744 (listopad 2024), N=861 (červenec 2024) a N=777 (listopad 2023) – ti, kteří pracují v ČR

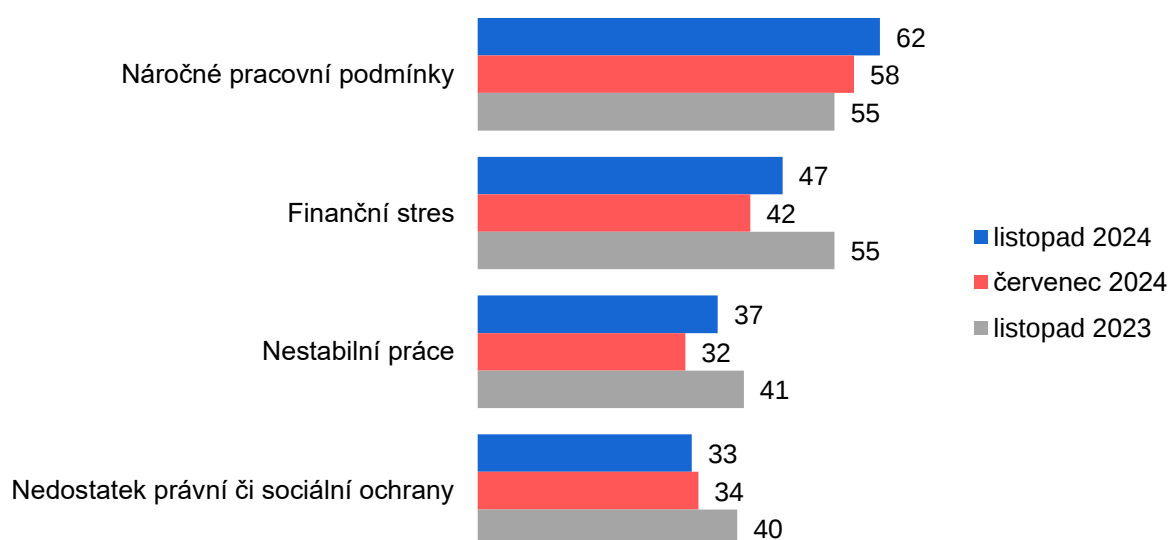
PRACOVNÍ PODMÍNKY

Pro větší přehlednost lze položky z grafu 10 Pracovní podmínky seskupit do 4 dimenzí podle toho, jaký aspekt špatných pracovních podmínek reprezentují. Pokud je splněna alespoň jedna z těchto podmínek, je respondent zařazen do příslušné dimenze.

Náročné pracovní podmínky se týkají tří pětín (62 %) pracovníků, finanční stres necelé poloviny (47 %). Na 37 % se vztahuje nestabilita v práci a na třetinu nedostatek právní či sociální ochrany. **Oproti roku 2023 došlo k velmi mírnému zlepšení pracovních podmínek v dimenzích finančního stresu, nestability práce nebo nedostatku právní a sociální ochrany. Zároveň se však v roce 2024 tyto podmínky setrvale nezlepšovaly, a proto je patrná spíše jistá fluktuace. Mírné zhoršení však lze pozorovat v dimenzi náročnosti práce.**

Náročné pracovní podmínky se o něco častěji týkaly mladších ukrajinských uprchlíků (66 %), dělnických povolání v třídách ISCO 8 a 9 (68 %), častěji také těch s horší jazykovou vybaveností, když s úrovní češtiny A1 takové podmínky jmenovaly dvě třetiny (67 %). Z hlediska finančního stresu nebyly rozdíly mezi jednotlivými věkovými kategoriemi, nicméně častěji byli ve finančním stresu pracující s horší znalostí jazyka. Nedostatek právní či sociální ochrany byl opět spojen s horšími jazykovými kompetencemi, také se častěji týkal OSVČ a dělnických povolání v třídách ISCO 8 a 9 (68 %). Nestabilní práci častěji deklarovaly ženy (45 %) oproti mužům (23 %).

Graf 11. Pracovní podmínky – sloučené do 4 dimenzí (%)

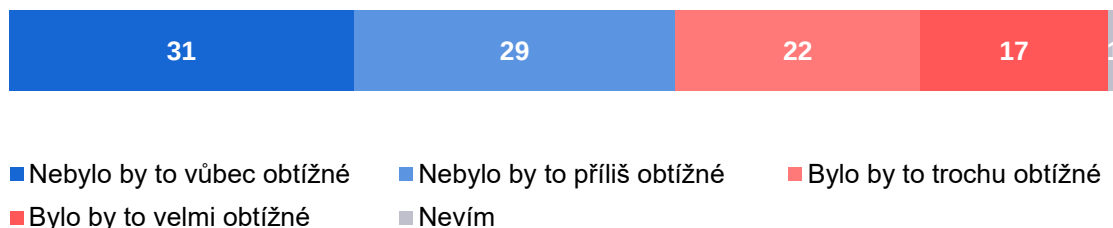
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 7, 8 a 9. N=744 (listopad 2024), N=861 (červenec 2024) a N=777 (listopad 2023) – ti, kteří pracují v ČR

PRACOVNÍ PODMÍNKY

V části vlny 8 zaměřené na pracovní podmínky byly pokládány i otázky, nakolik je pro uprchlíky obtížné se v současné práci uvolnit na hodinu nebo dvě během pracovní doby na zařízení osobních nebo rodinných záležitostí¹⁰. Pro téměř třetinu (31 %) by to nebylo vůbec obtížné, pro méně než tři desetiny (29 %) by to nebylo příliš obtížné. Pro zhruba pětinu by to bylo trochu obtížné a pro méně než pětinu (17 %) by to bylo velmi obtížné. Že se z práce mohou uvolnit, uvedli výrazně častěji ti, kteří pracují jako OSVČ, a také ti na odbornějších pozicích (kategorie ISCO 1, 2 a 3).

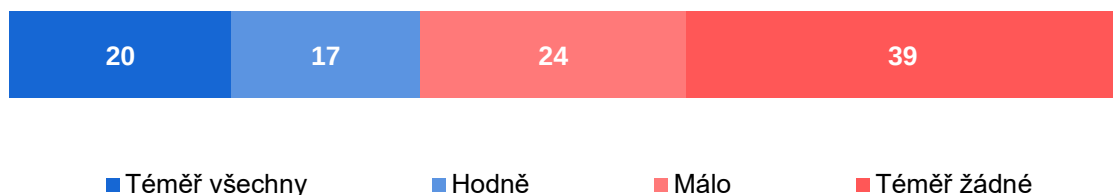
Z hlediska využití dřívějších pracovních zkušeností¹¹ se ukazuje, že téměř všechny využila jen pětina uprchlíků (20 %), méně než pětina jich využila hodně (17 %), přibližně čtvrtina (24 %) málo, a největší, téměř dvoupětinový podíl nevyužil v podstatě žádné dřívější pracovní zkušenosti. Využití dřívějších zkušeností je větší u těch, kteří lépe ovládají češtinu – s úrovní B2 téměř všechny využilo 29 % a hodně 22 %. Také využití dřívějších zkušeností stoupá s odborností pracovní pozice podle kategorizace ISCO.

Graf 12. Bylo by obtížné se uvolnit kvůli osobním nebo rodinným záležitostem z práce na hodinu nebo dvě (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861 – ti, kteří pracují v ČR

Graf 13. Kolik svých dřívějších pracovních zkušeností a profesionálních dovedností může ve svém současném zaměstnání využít (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861 – ti, kteří pracují v ČR

¹⁰ Znění otázky: Jak obtížné by pro Vás bylo ve vaší současné práci uvolnit se na hodinu nebo dvě během své pracovní doby na zařízení osobních nebo rodinných záležitostí? Vybte jednu možnost. Možnosti odpovědí: Nebylo by to vůbec obtížné, Nebylo by to příliš obtížné, Bylo by to trochu obtížné, Bylo by to velmi obtížné, Nevím.

¹¹ Znění otázky: Kolik svých dřívějších pracovních zkušeností a profesionálních dovedností můžete ve svém současném zaměstnání využít? Vybte jednu možnost. Možnosti odpovědí: Téměř žádné, Málo, Hodně, Téměř všechny, Nevím.

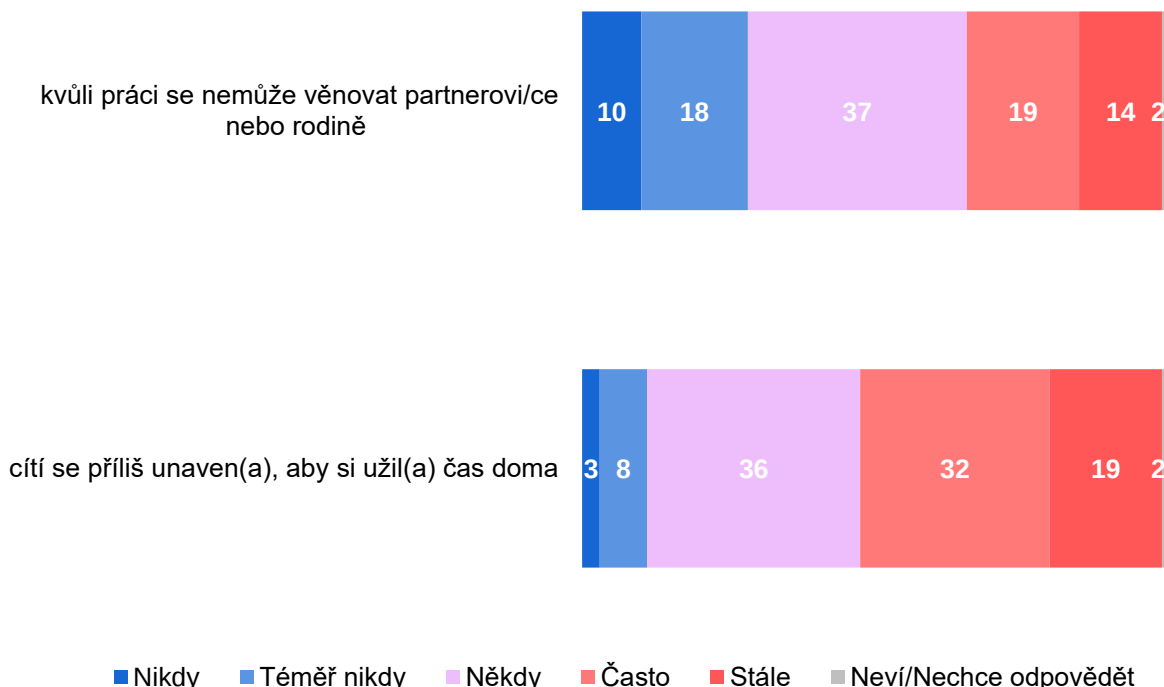
ROVNOVÁHA MEZI PRACOVNÍM A OSOBNÍM ŽIVOTEM

Jelikož ukrajinští uprchlíci setrvale deklarují náročné pracovní podmínky, byly v rámci vlny 8 pokládány i otázky ohledně vlivu práce na osobní život.¹²

Že se kvůli práci nemůže věnovat partnerovi/ce nebo rodině deklarovala třetina ukrajinských uprchlíků pracujících v ČR (varianty odpovědí stále a často), přičemž 14 % to pociťovalo velmi silně. U dalších zhruba dvou pětín (37 %) práce částečně bránila rodinnému životu. Přílišnou únavu, aby si užil/a čas doma pak pociťovala polovina pracujících uprchlíků (51 %), přičemž pětina stále a třetina často. Další třetina (36 %) se tak cítila někdy.

Ani jedna z otázek významněji nesouvisí s pohlavím či věkem. Nicméně ti, kteří odpověděli, že se cítí unavení, významně častěji také uváděli, že se určitě nebo spíše chtějí vrátit na Ukrajinu. Podobnou souvislost, i když o něco slabší, lze zaznamenat i u druhé otázky, když ti, kteří se kvůli práci nemohou věnovat partnerovi/ce nebo rodině, se o něco častěji chtějí vrátit na Ukrajinu.

Graf 14. Jak často se (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861 – ti, kteří pracují v ČR

¹² Znění otázky: Jak často se a) Cítíte příliš unaven(a) na to, abyste si mohl(a) užít věcí, které byste chtěl(a) dělat doma? b) Kvůli vaší práci nemůžete věnovat vašemu partnerovi/partnerce nebo rodině tolik času, kolik byste chtěl(a). Možnosti odpovědí: Nikdy, Téměř nikdy, Někdy, Často, Stále.

INTEGRACE NA TRHU PRÁCE

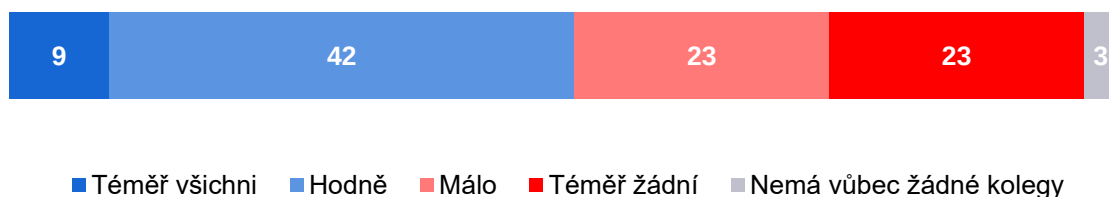
Integrace na trhu práce byla ve vlně 8 měřena také otázkami mířícími na problematiku etnické ekonomiky, tedy zda jsou zaměstnavatelé nebo spolupracovníci stejného etnika.^{13,14}

Přibližně desetina ukrajinských uprchlíků pracujících v ČR (9%) měla v práci téměř všechny kolegy Ukrajince, více než dvě pětiny (42 %) pak odpověděly, že mají hodně ukrajinských kolegů. Necelá čtvrtina (23 %) deklarovala málo kolegů stejného etnika, a další necelá čtvrtina (23 %) téměř žádné. Otázka je spjata se znalostí češtiny, když ti, kteří deklarovali, že dokážou plynne komunikovat na úrovni B2 ve většině (69 %) uvedli, že mají málo ukrajinských kolegů nebo téměř žádné. Z těch, kteří umí jen některé slova a fráze na úrovni A1 jich naopak většina (70 %) odpověděla, že z kolegů jsou ukrajinské národnosti téměř všichni nebo je jich hodně.

Čtvrtina uprchlíků (25 %) také odpověděla, že má za nadřazené v práci Ukrajince, a necelé tři čtvrtiny (72 %), že nikoliv. U této otázky nebyly zaznamenány statisticky významné rozdíly z hlediska znalostí češtiny.

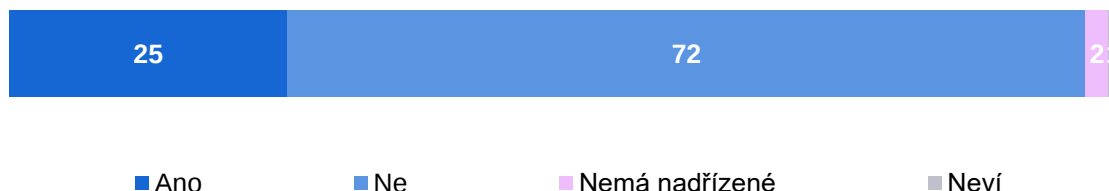
Poměrně malé procento uprchlíků pracovalo v etnicky zcela homogenním prostředí, když 5 % deklarovalo, že mělo Ukrajince jednak jako nadřazenou osobu, tak i za téměř všechny kolegy. Zhruba pětina (22 %) měla z Ukrajiny nadřazenou osobu a téměř všechny nebo hodně kolegů.

Graf 15. Kolik Ukrajinců je mezi jeho kolegy v práci (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861 – ti, kteří pracují v ČR

Graf 16. Má Ukrajince jako nadřazené v práci (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=861 – ti, kteří pracují v ČR

¹³ Znění otázky: Uvedte, kolik je Ukrajinců mezi vašimi kolegy? Vyberte jednu možnost. Možnosti odpovědí: Téměř všichni, Hodně, Málo, Téměř žádní, Nemám vůbec žádné kolegy, Nevím.

¹⁴ Znění otázky: Uvedte, zda jsou mezi vašimi nadřazenými Ukrajinci. Možnosti odpovědí: Ano, Ne, Nemám vůbec žádné nadřazené, Nevím.

4. PŘÍJMY A MATERIÁLNÍ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY

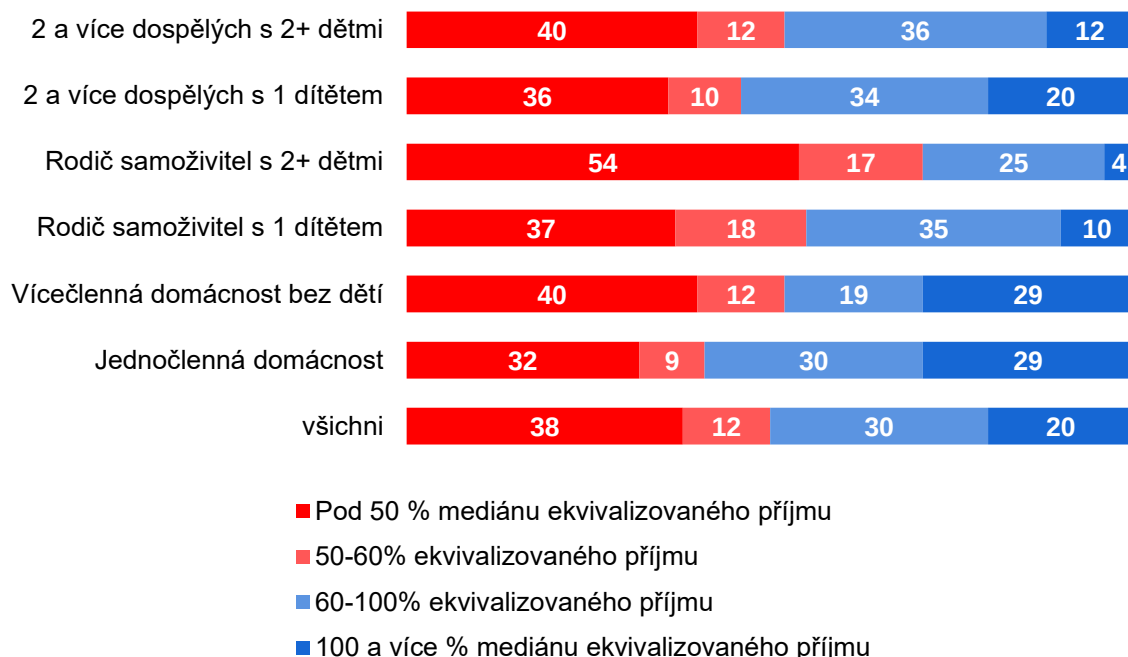
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

PŘÍJMY DOMÁCNOSTÍ

Pro zjištění příjmové chudoby byly porovnány ukrajinské domácnosti s českými podle ekvivalizovaného příjmu. Z dat z vlny 8 vyplývá, že čtyři pětiny uprchlických domácností (80 %) měly nižší příjem než medián příjmu českých domácností. Hranice chudoby je pod 60 % mediánu. Necelé dvě pětiny domácností (38 %) byly pod 50 % mediánu, o něco více než jedna desetina (12 %) byla v rozmezí 50 až 60 % mediánu, tedy stále pod hranicí chudoby. Další tři desetiny měly 60 až 100 % mediánu, a jen pětina (20 %) měla příjmy vyšší než je medián.

Domácnosti tvořené rodičem samoživitelem s více dětmi byly nejvíce ohroženy chudobou, přičemž pod hranicí chudoby se nacházelo 71 % těchto domácností. Nejméně ohrožené chudobou byly jednočlenné domácnosti, nicméně i v jejich případě byly dvě pětiny (41 %) pod hranicí chudoby.

Graf 17. Příjmy domácnosti (%)

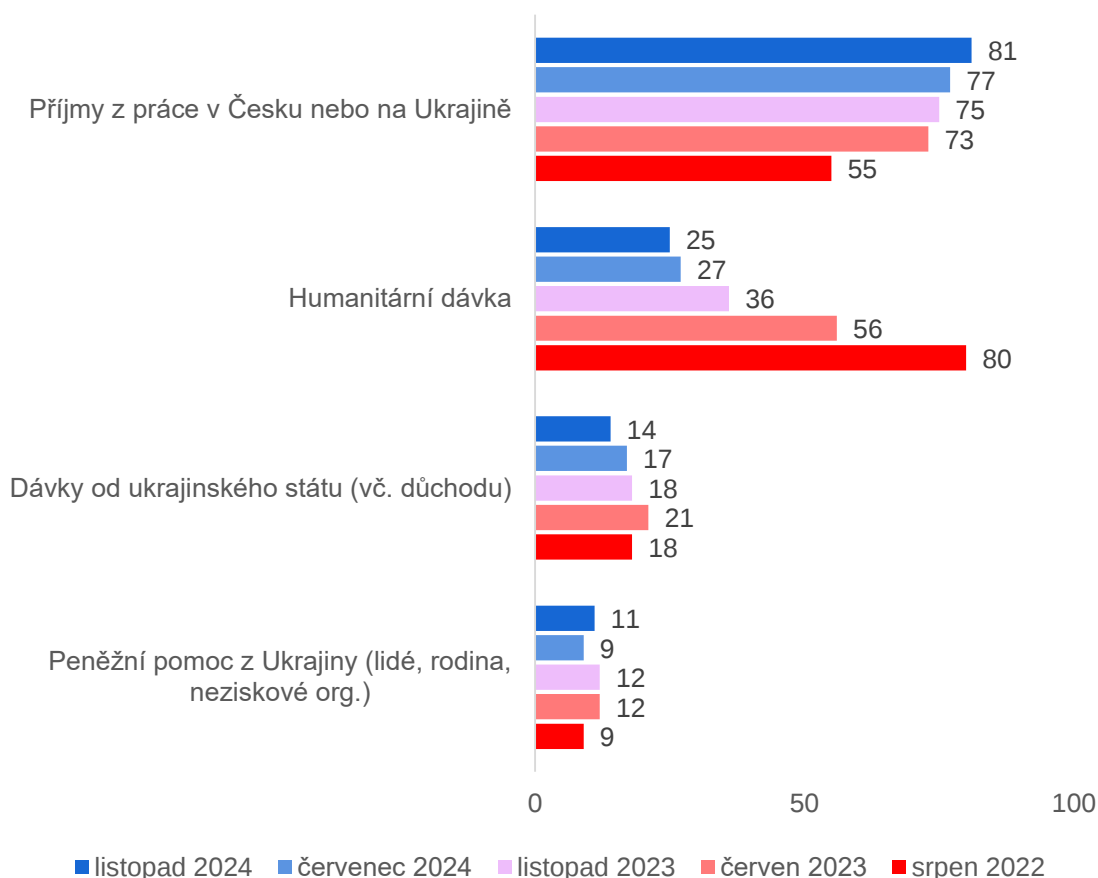
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1261

Měření příjmové chudoby vychází z tzv. ekvivalizovaného příjmu, což je čistý příjem domácnosti přepočtený na počet spotřebních jednotek (1. dospělý = 1 s.j., 2. dospělý/dítě od 12 let = 0,5 s.j., mladší dítě = 0,3 s.j.). Jsou použity české hranice chudoby podle mediánového příjmu 2023 (medián čistého měsíčního příjmu 28 000 Kč na s.j.). Pokud by tedy byly v grafu zobrazeny české domácnosti, 50 % by mělo příjem nad medián a 9–10 % příjem v červených kategoriích do 60 % mediánu. Jsou zahrnuty příjmy všech členů domácnosti jak z práce, tak z finanční podpory (HUD, jiné dávky v ČR, dávky/příspěvky z Ukrajiny a peněžní a materiální pomoc od neziskových organizací a jednotlivců).

SLOŽENÍ PŘÍJMŮ DOMÁCNOSTÍ

Více než čtyři pětiny (81 %) domácností ukrajinských uprchlíků v ČR měly příjmy z práce v ČR nebo na Ukrajině, přičemž podíl tohoto typu příjmů setrvale rostl. Humanitární dávku od českého státu pobírala čtvrtina uprchlických domácností. Závislost uprchlických domácností na této dávce od roku 2022 prudce klesla. Dávky od ukrajinského státu (zejména důchody) pobíralo 14 % uprchlických domácností, nějakou peněžní pomoc z Ukrajiny zhruba desetina.¹⁵

Graf 18. Má vaše domácnost v Česku (jakýkoli z jejích členů) následující příjmy? (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 5, 6, 7, 8 a 9. N=1261 (listopad 2024), N=1261 (červenec 2024), N=1192 (listopad 2023), N=1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=2351 (srpen 2022) domácností

¹⁵ Znění otázky: Má vaše domácnost v Česku (jakýkoli z jejích členů) následující příjmy? Domácností rozumíme lidi, se kterými v ČR společně žijete i hospodaříte, tj. alespoň částečně sdílíte své příjmy, spolu se podílíte na běžných nákladech, pravidelně společně vaříte apod. Nezahrnujte Čechy či jiné lidi, kteří vás u sebe jen nechali bydlet, ale nesdílíte rozpočet apod. To samé platí u všech dalších otázek. Vyberte všechny, které platí
Možnosti odpovědí: a) Příjmy z práce v Česku (jakýkoli člen domácnosti) b) Příjmy z práce na Ukrajině nebo jinde v zahraničí (jakýkoli člen domácnosti) c) Humanitární dávka od českého státu e) Sociální dávky od ukrajinského státu (kromě důchodu) f) Důchod od ukrajinského státu h) Peněžní pomoc z Ukrajiny (lidé, rodina, neziskové org.) k) Mimořádná okamžitá pomoc od českého státu (jednorázová dávka v neočekávaných životních událostech) l) Program finanční pomoci pro ukrajinské uprchlické děti se zdravotním postižením s dočasnou ochranou v České republice (realizuje UNICEF a Český červený kříž) j) Jiné.

ÚSPORY PŘI VÝPADKU PŘÍJMŮ

Důležitým ukazatelem finanční situace domácností je, jak dlouho by jim vystačily úspory, pokud by došlo k úplnému výpadku příjmu.¹⁶

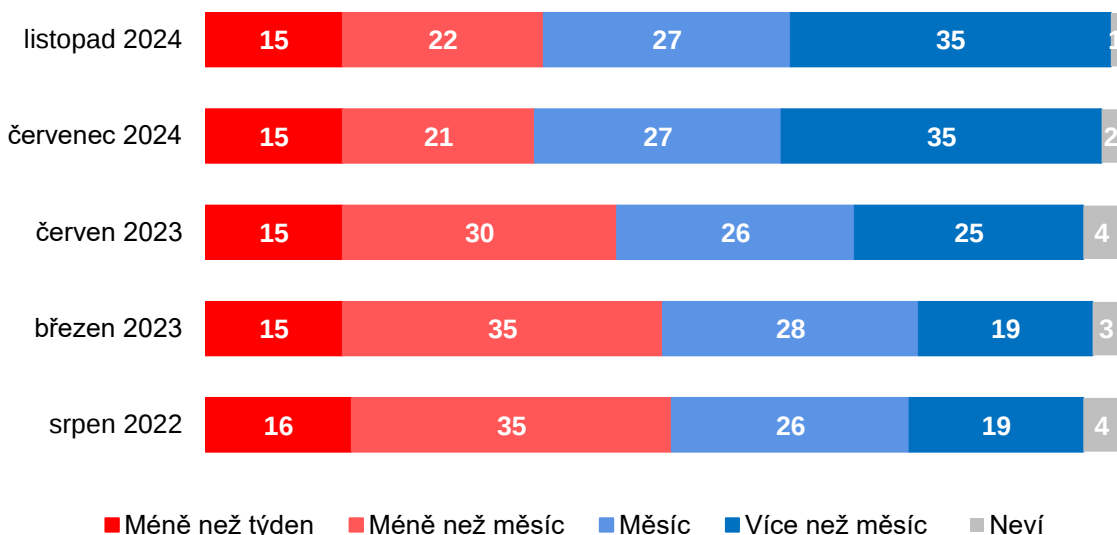
Z analýzy vyplývá, že 15 % domácností by své úspory vyčerpalo během méně než jednoho týdne. Dalších 22 % domácností by bylo schopno pokrýt výdaje z úspor po dobu 1 až 3 týdnů, zhruba čtvrtině (27 %) by úspory stačily na 1 měsíc. Více než třetina respondentů (35 %) uvedla, že by jejich úspory vydržely více než měsíc, což již naznačuje jistou finanční stabilitu.

V roce 2024 se tento ukazatel v podstatě nezměnil, nicméně od roku 2022 se podíl domácností, které vytvořily finanční rezervu na více než měsíc, rozšířil na o něco více než třetinu, zároveň však podíl těch, které by vydržely maximálně týden, zůstává pořád stejný.

Z hlediska sociodemografických charakteristik lze pozorovat významné genderové rozdíly. Muži častěji uváděli, že by jejich úspory vydržely 3 měsíce a déle (29 % mužů oproti 19 % žen). Naopak ženy častěji uváděly, že by jim úspory stačily méně než týden (19 % žen oproti 10 % mužů).

Mezi další skupiny, které čelí větší finanční nejistotě, patří nezaměstnaní, z nichž 42 % uvedlo, že by jejich úspory vydržely méně než týden, dále pak lidé v důchodu, kdy více než čtvrtině z nich (26 %) by úspory vydržely méně než týden. Na druhém konci spektra stojí OSVČ a podnikatelé, kteří častěji (48 %) uváděli, že by jim úspory stačily na 3 měsíce a déle.

Graf 19. Jak dlouho by domácnosti vystačily úspory při výpadku příjmů (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 5, 6, 8 a 9. N=1048 (listopad 2024), N=1261 (červenec 2024), N=1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=2351 (srpen 2022)

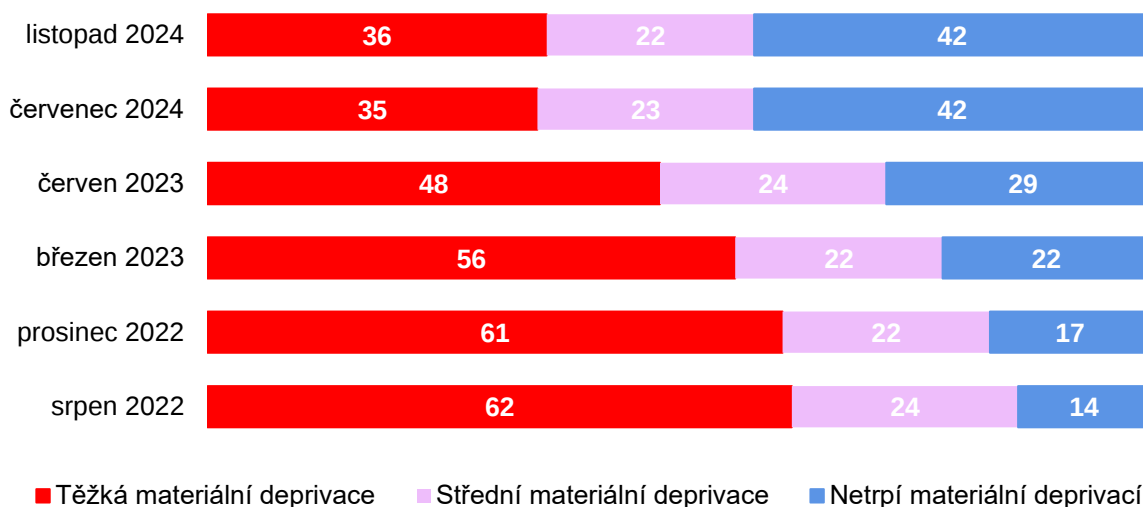
¹⁶ Znění otázky: V případě, že by ve vaší domácnosti došlo k úplnému výpadku příjmu, jak dlouho odhadujete, že by vám vystačily vaše úspory? Vyberte jednu odpověď. Možnosti odpovědí: Méně než týden, 1 týden, 2 týdny, 3 týdny, 1 měsíc, 2 měsíce, 3 měsíce, Půl roku, Déle než půl roku, Nevím / Nechci odpovídat.

MATERIÁLNÍ DEPRIVACE

Když se podíváme na materiální deprivaci ukrajinských uprchlíků, více než třetina z nich žila v těžké materiální deprivaci, pětina (22 %) ve středně těžké materiální deprivaci a přibližně dvě pětiny (42 %) netrpěly materiální deprivací. Situace se od začátku šetření postupně zlepšovala, v roce 2024 však nebyl pozorován žádný posun.

Podle struktury domácnosti těžkou materiální deprivací nejvíce trpěli ti, kteří žili v domácnosti, kde byl samoživitel s dětmi (55 %), oproti domácnostem, kde bylo více dospělých s dítětem (31 %), nebo domácnostem bez dětí (28 %). Podle ekonomické aktivity byli více materiálně deprivovaní ti, u kterých byl někdo z členů domácnosti nezaměstnaný (73 %), v důchodu (63 %), nebo na mateřské nebo rodičovské (56 %).

Graf 20. Míra materiální deprivace (%)

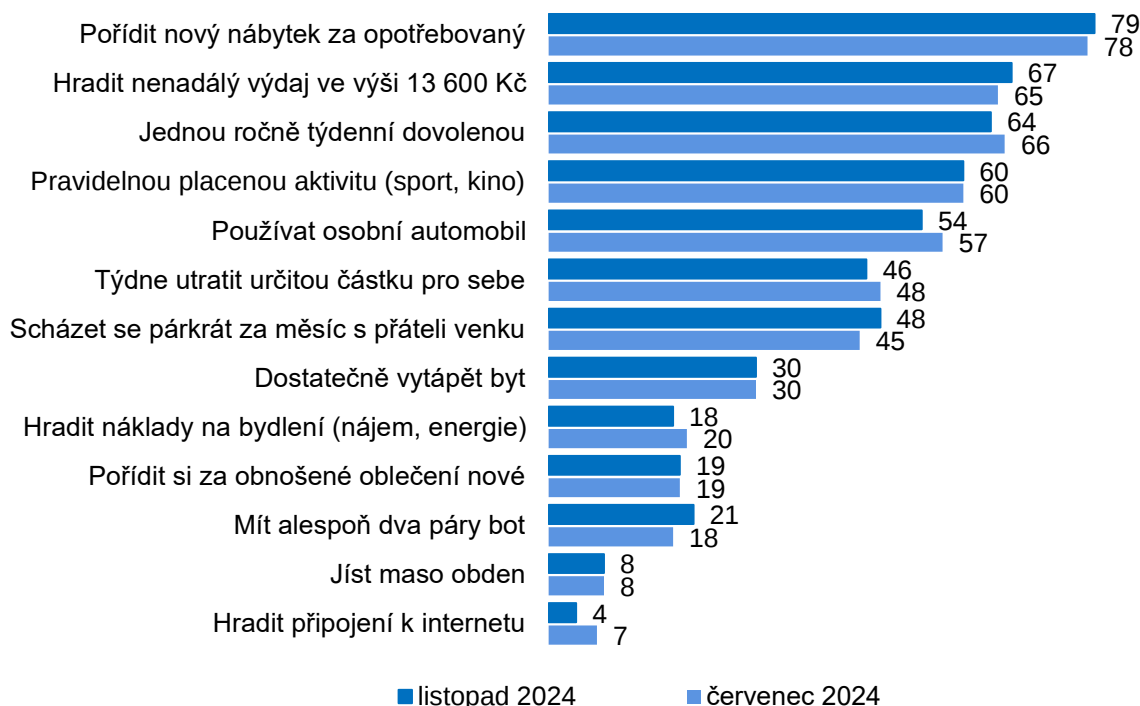
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 4, 5, 6, 8 a 9. N=2576 (listopad 2024), N=3136 (červenec 2024), N=3789 (červen 2023), N=3991 (březen 2023), N=4859 (prosinec 2022), N=7068 (srpen 2022)

V rámci výzkumu byla zjišťována také míra materiální deprivace ukrajinských uprchlických domácností. Materiální deprivace je běžným ukazatelem používaným v různých šetřeních (např. EU-SILC) a měří možnost si finančně dovolit běžné potřeby, služby nebo činnosti, které jsou považovány za nezbytné pro odpovídající život. V těžké materiální deprivaci jsou lidé, kteří si nemohou dovolit 7 a více z 13 definovaných potřeb. Středně těžká materiální deprivace znamená, že si nemohou dovolit 5–6 jmenovaných věcí. Přesný rozklad položek je na následující stránce.

MATERIÁLNÍ DEPRIVACE

Co se jednotlivých položek týče,¹⁷ více než tři čtvrtiny (79 %) ze všech ukrajinských uprchlíků si ve svých domácnostech nemohly dovolit pořídit nový nábytek za opotřebovaný. Zhruba dvě třetiny (67 %) si nemohly dovolit hradit nenadálý výdaj ve výši 13 600 Kč (22 500 UAH). Podobný podíl (64 %) si nemohl dovolit jednou ročně týdenní dovolenou. Více než polovina si nemohla dovolit pravidelnou placenou aktivitu, jako je sport či kino (60 %) nebo používat osobní automobil (54 %). Mezi další položky patří nemožnost týdně utratit určitou částku pro sebe (46 %) nebo se párkrát za měsíc scházet s přáteli venku (48 %). Část uprchlíků měla také problémy s pokrytím základních nákladů, například dostatečným vytápěním bytu (30 %) nebo hrazením nákladů na bydlení, jako jsou nájem a energie (18 %). Naopak méně mělo problémy s nákupem nového oblečení za opotřebované (19 %), s pořízením alespoň dvou párů bot (21 %) nebo hrazením připojení k internetu (4 %). Necelá desetina (8 %) uvedla, že si nemůže dovolit jíst maso, drůbež nebo ryby (nebo jejich vegetariánské náhražky) obden. **Celkově data naznačují, že domácnosti mají nejvíce problém dovolit si větší jednorázové výdaje, rekreační aktivity a pravidelné osobní výdaje, zatímco základní potřeby, jako je obuv, oblečení nebo připojení k internetu si většina dovolit může.**

Graf 21. Co si domácnosti nemohou dovolit (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8 a 9. N=3136 a N=2576

¹⁷ Znění otázky: České i ukrajinské domácnosti se potýkají s různými ekonomickými problémy. Vyberte prosím u následujících věcí, zda si ji vaše domácnost žijící v Česku může, či nemůže finančně dovolit. Vyberte jednu odpověď v každém řádku Možnosti odpovědí: Hradit nenadálý výdaj ve výši 13 600 Kč (22 500 UAH), Zaplatit ročně všem členům alespoň týdenní dovolenou mimo současný domov v ČR, Jíst maso, drůbež nebo ryby (nebo jejich vegetariánské náhražky) alespoň každý druhý den, Dostatečně vytápět byt, Pořizovat nový nábytek za opotřebovaný, Pořídit si za obnošené oblečení alespoň některé nové (nikoliv ze second-handu, z bazaru apod.), Mít alespoň dva páry dobře padnoucích bot pro všechny v domácnosti, Scházet se párkrát za měsíc s přáteli či příbuznými v kavárně, restauraci, baru popř. u vás doma, Věnovat se ve svém volném čase pravidelně nějaké placené aktivitě (sport, návštěva kina apod.), Utrátit každý týden určitou částku pro sebe (např. lístek do kina, drobný dárek atd.), Používat osobní automobil, Hradit náklady na svoje bydlení (nájem, energie apod.), Hradit připojení k internetu.

5. BYDLENÍ

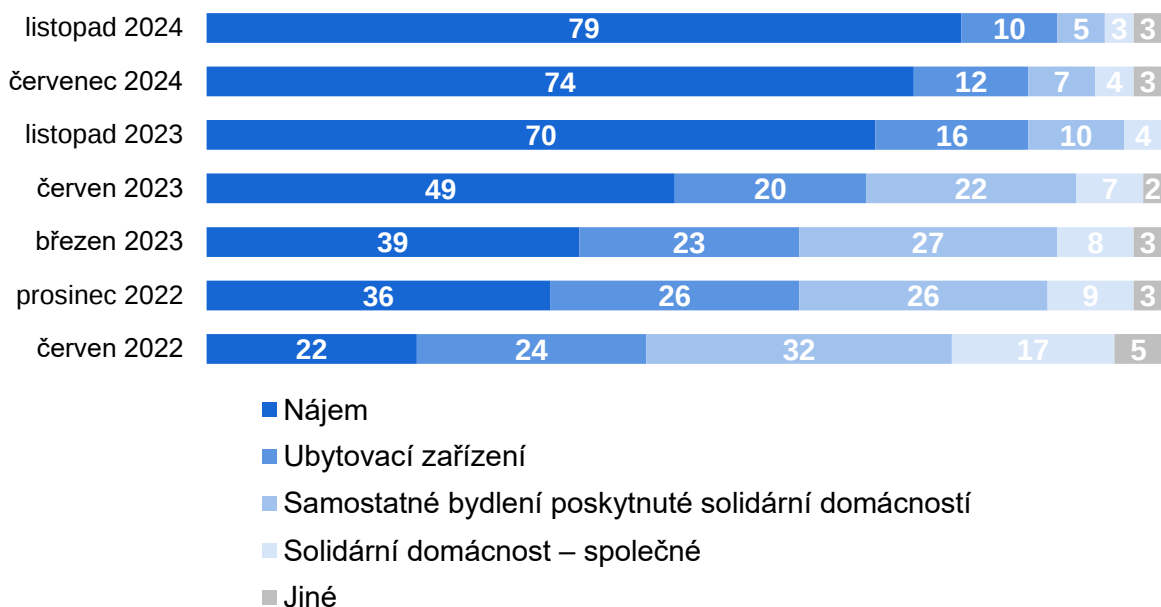
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

TYP BYDLENÍ

Téměř čtyři pětiny (79 %) uprchlíků bydleli v nájmu či podnájmu, což tudíž představuje naprosto nejčastější typ bydlení. Desetina bydlela v nějakém typu ubytovacího zařízení jako jsou ubytovny, provizorní bydlení, hotely nebo penziony. Dále 5 % uprchlíků žilo samostatně v poskytnutém bydlení solidární domácnosti a 3 % bydlelo společně se solidární domácností.¹⁸ V časovém srovnání je viditelný **zcela jasný trend, kdy dochází k výraznému poklesu počtu uprchlíků, kteří bydlí v solidárních domácnostech nebo na ubytovnách, a naopak pořád narůstá podíl těch, kteří bydlí v nájmu či podnájmu, i když v roce 2024 již velmi mírně.**

Zhruba 58 % ukrajinských uprchlíků žije v domácnostech s dětmi, přičemž právě mezi těmito domácnostmi je vyšší podíl těch, které bydlí v nájmu či podnájmu. Naopak na ubytovnách často bydlí jednočlenné domácnosti, ačkoliv i zde žije mnoho uprchlíků s dětmi – více než třetina (35 %) z těch, kteří bydlí na ubytovnách, má v domácnosti děti. V solidárním bydlení se oproti ostatním typům bydlení vyskytuje vyšší podíl ukrajinských uprchlíků starších 55 let, což může odrážet specifické potřeby této věkové skupiny a jejich větší ochotu či nutnost využít poskytnutou pomoc.

Graf 22. Kde v současné době bydlí (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=2579 (listopad 2024), N=3136 (červenec 2024), N=3107 (listopad 2023), N=3789 (červen 2023), N=3991 (březen 2023), N=4859 (prosinec 2022), N=5067 (červen 2022), N je počítané ze všech uprchlíků ve věku 0+, nejen respondentů, ale všech členů domácnosti

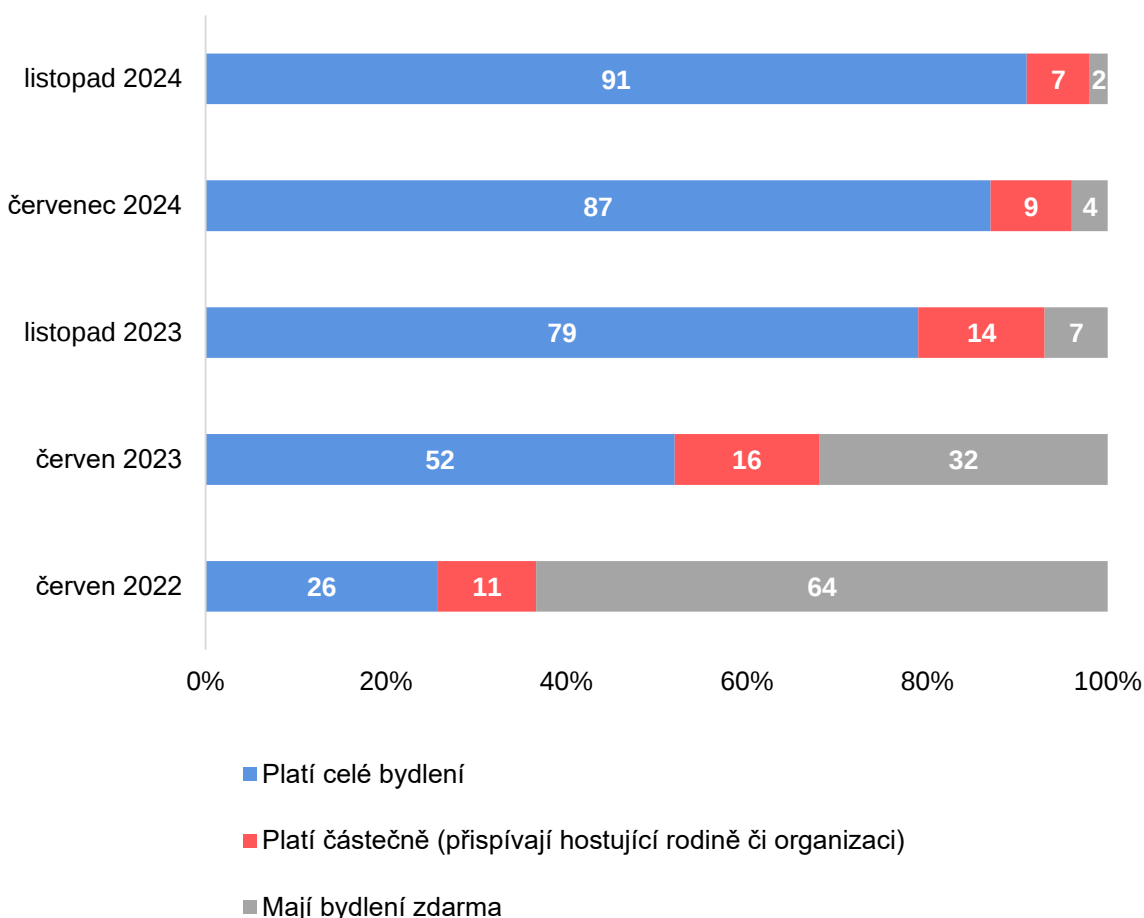
¹⁸ Znění otázky: Teď několik otázek o Vašem bydlení v Česku. Kde v současné době bydlíte? Vyberte jednu odpověď. Možnosti odpovědí: Nouzové přístřeší (provizorní nocleh ve veřejných budovách, stanových městech, apod), Ubytovna, Hotel, penzion, apod., Nájem či podnájem, Obecní byt, Ubytování poskytnuté Čechy (bydlíme samostatně v bytě či části domu), Ubytování poskytnuté Čechy – bydlíme společně s nimi, Ubytování poskytnuté Ukrajinci– bydlíme samostatně v bytě či části domu, Ubytování poskytnuté Ukrajinci žijícími v ČR již před únorem 2022 – bydlíme společně s nimi, Jiné.

PLACENÍ ZA BYDLENÍ

Více než 90 % ukrajinských uprchlíků si své ubytování hradilo v plné míře. Méně než desetina (7 %) ukrajinských uprchlíků uvedla, že si hradila část nákladů na bydlení, tedy přispívala rodině nebo organizaci, u které bydlí. Naprosté minimum (2 %) má ubytování zcela zdarma.¹⁹

Z hlediska socioekonomického postavení je patrné, že ubytování zdarma nebo formou příspěvku rodině častěji využívali důchodci – ať už ve starobním, nebo invalidním důchodu, když z nich 17 % mělo ubytování zcela zdarma, 15 % z nich přispívalo rodině u které bydlelo, 6 % platilo jen část a 62 % důchodců si hradilo ubytování celé. Naopak zaměstnanci (93 % z nich) a OSVČ (94 % z nich) si téměř výhradně platili své ubytování zcela sami.

Graf 23. Platí za své současné ubytování (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 6, 7, 8 a 9. N=2554 (listopad 2024), N=3093 (červenec 2024), N=3107 (listopad 2023), N=3698 (červen 2023), N=4725 (červen 2022) všichni uprchlíci

¹⁹ Znění otázky: Platíte za své současné ubytování? Je pro nás zcela zdarma, ANO – rodině, u které bydlím/e, přispíváme, ANO – část platím/e, část za nás platí český stát, neziskové organizace, charitativní sbírky ap., ANO – ubytování si platím/e celé, Nevím / Nechci odpovědět.

6. ZNALOST ČEŠTINY U DOSPĚLÝCH

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

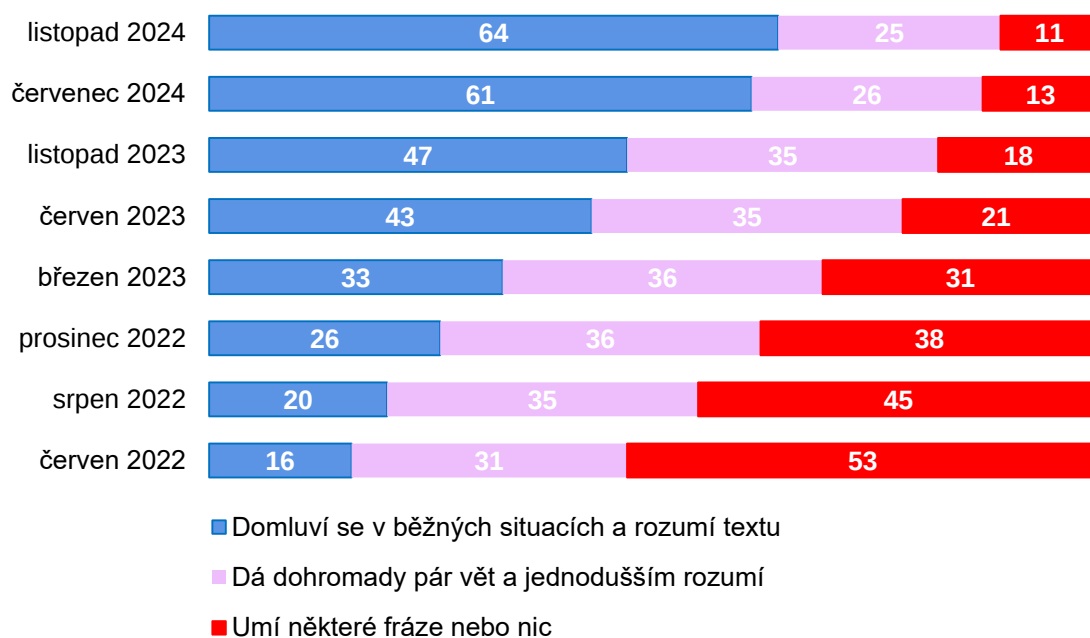
ZNALOST ČEŠTINY DOSPĚLÝCH

Znalost českého jazyka²⁰ se dlouhodobě ukazuje jako důležitá proměnná, která významně souvisí s integrací uprchlické populace v České republice a otevírá lepší možnosti na trhu práce, které jsou spojené s lepšími pracovními a obecně životními podmínkami.

Téměř dvě třetiny (64 %) ukrajinských uprchlíků deklarovaly relativně dobrou znalost češtiny, takže se domluví v běžných situacích a rozumí textu, případně jsou schopni plyně konverzovat a psát (úroveň B1 a vyšší). Čtvrtina uvedla částečnou znalost češtiny, která zahrnuje schopnost sestavit několik vět a pasivní porozumění jednodušším rozhovorům (na úrovni A2). Přibližně desetina (11 %) zmínila jen základní slovní zásobu a jednoduché fráze (na úrovni A1), nebo vůbec žádnou znalost, což značí naprosto omezenou jazykovou vybavenost.

Jazykové kompetence uprchlické populace se od roku 2022 významně zlepšily, poměrně velký posun je vidět i mezi roky 2023 a 2024. Přesto však více než třetina uprchlíků ještě neovládá český jazyk dostatečně dobře.

Graf 24. Subjektivní hodnocení vlastních znalostí češtiny - dospělí (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 2, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=1048 (listopad 2024), N=1261 (červenec 2024), N= 1202 (listopad 2023), N = 1425 (červen 2023), N=1325 (březen 2023), N=1623 (prosinec 2022), N=2351 (srpen 2022), N=1700 (červen 2022); pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost.

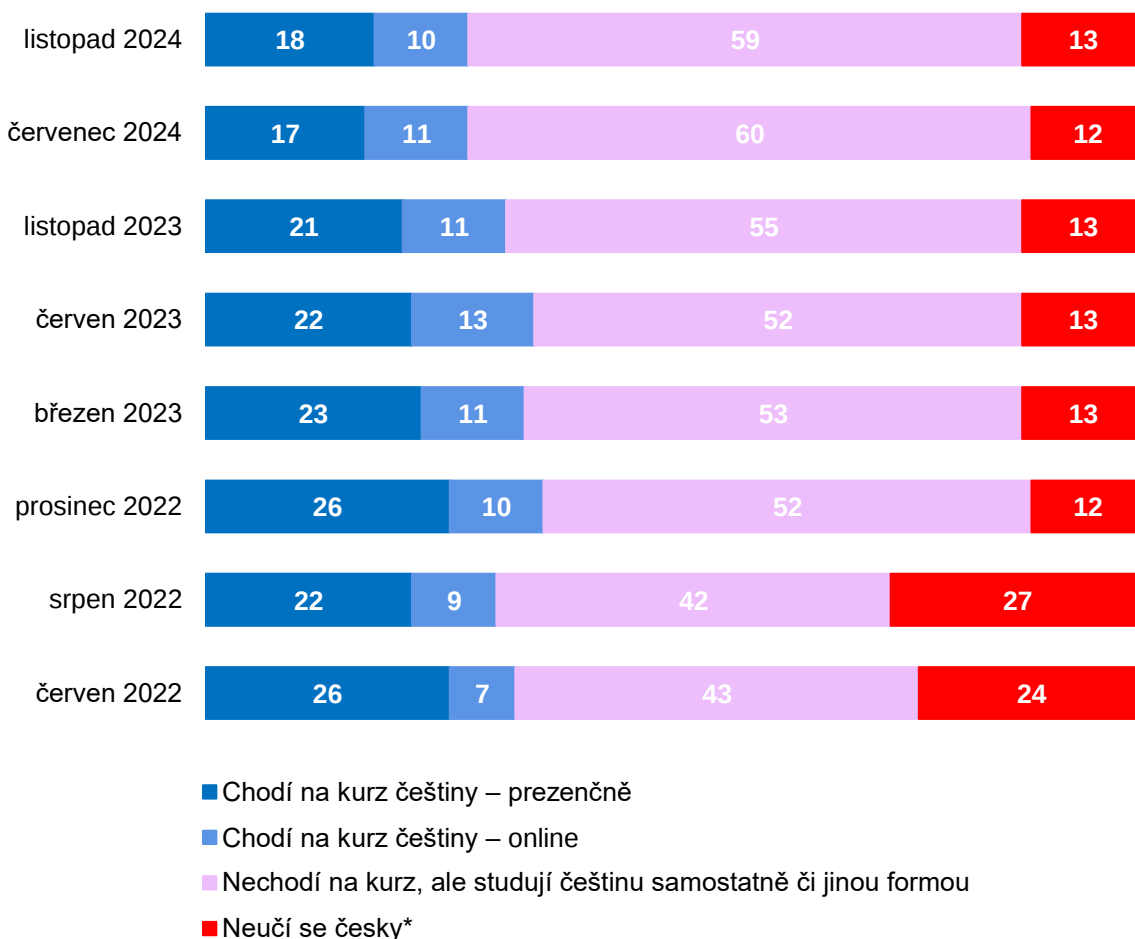
²⁰ Znění otázky: Jaké jsou vaše jazykové znalosti v následujících jazycích? (čeština).

KURZY ČEŠTINY

Prezenčně nebo online navštěvovaly kurzy češtiny necelé tři desetiny (28 %) uprchlíků. Tři pětiny (59 %) uvedly, že studují český jazyk samostatně, a o něco více než desetina (13 %) deklarovala, že se česky neučí (především se zatím studiu nevěnuje, jen naprosté minimum uvádí, že studium nepotřebuje).²¹

Uprchlíká populace tak preferuje samostudium a to poměrně setrvale již od konce roku 2022. Podíl účasti na kurzech prezenčně nebo online je v čase relativně stabilní s tím, že v posledních letech přeci jenom o něco oslabil a posílilo samostudium. Podíl jazykově nevybavených je rovněž setrvale kolem jedné desetiny.

Graf 25. Navštěvuje kurzy češtiny - dospělí (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 2, 4, 5, 6, 8 a 9. N=1048 (listopad 2024), N=1261 (červenec 2024), N=1422 (červen 2023), N=1324 (březen 2023), N=1622 (prosinec 2022), N=2351 (srpen 2022), N=1698 (červen 2022); pouze dospělí – hlavní respondenti za každou domácnost

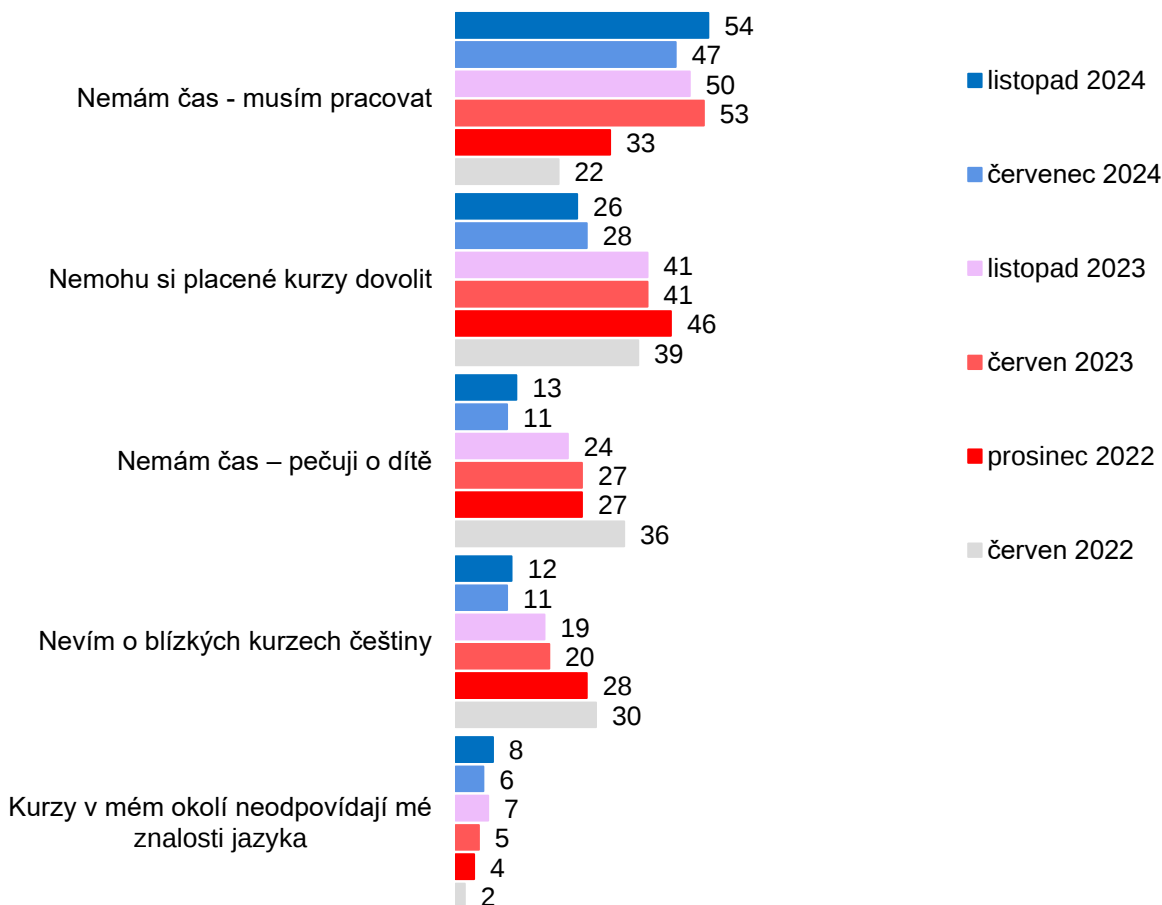
²¹ Znění otázky: Chodíte na kurzy češtiny? Možnosti odpovědí: ANO – prezenčně, ANO – online, NE, ale studuji ji samostatně či jinou formou než navštěvováním kurzů, *Neučí se česky = NE, zatím se studiu češtiny nevěnuji + NE, nepotřebuji studovat češtinu.

BARIÉRY PRO NÁVŠTĚVU KURZŮ ČEŠTINY

Mezi hlavní **překážky ve využití kurzů patřily zejména nedostatek času kvůli práci (54 %) a nedostatek financí (26 %).**²² Tyto důvody jsou poměrně silně zastoupeny již v dřívějších šetřeních, nicméně práce jako hlavní důvod není zmiňována od začátku, ale až se stoupajícím zapojením na trhu práce. V posledních několika šetřeních je tak tato příčina nenavštěvování kurzů jmenována v podstatě ve stejné míře. Co se týče finanční nákladnosti kurzů, toto byl druhý nejvíce jmenovaný důvod, ovšem ten v průběhu času oslabuje.

Dalšími bariérami jsou péče o dítě (13 %) a nedostatečné povědomí o kurzech v blízkém okolí (12 %). I tyto překážky v čase oslabují a naopak mírně roste důvod, že kurzy spíše neodpovídají úrovni vybavenosti respondentů (8 %).

Graf 26. Důvody proč nenavštěvuje kurzy češtiny (pouze uprchlíci, kteří nenavštěvují kurzy češtiny a chtěli by) (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=773 (listopad 2024), N=893 (červenec 2024), N=677 (listopad 2023), N=913 (červen 2023), N=880 (březen 2023), N=1064 (prosinec 2022), N=1111 (červen 2022); Lidé, kteří nenavštěvují kurz češtiny a kteří neдекlarují, že se nepotřebují učit česky.

²² Znění otázky: Co Vám brání navštěvovat kurzy češtiny?

7. VZDĚLÁVÁNÍ A VOLNÝ ČAS DĚTÍ

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

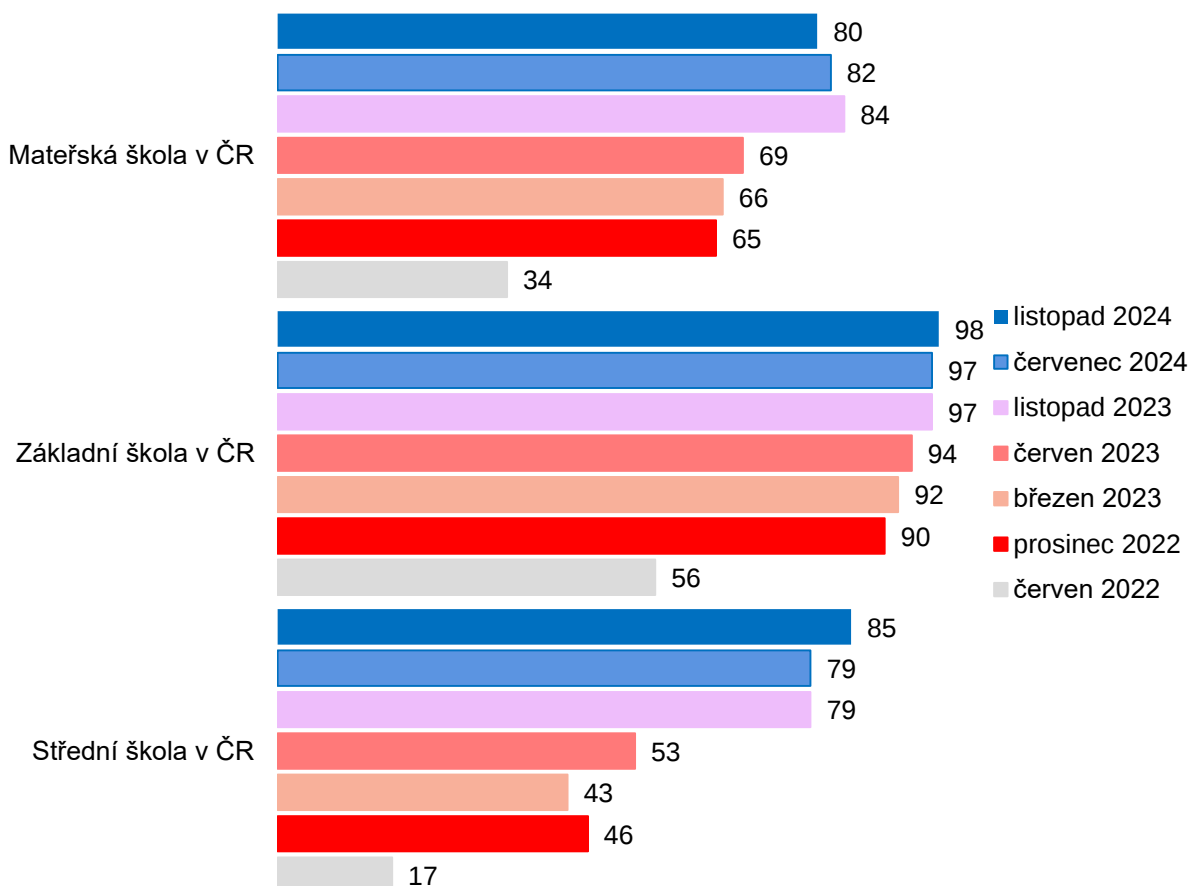
Školní docházka v rámci ČR na všech stupních vzdělávání dosáhla podle deklarací rodičů v šetření velmi vysokých hodnot. Tyto hodnoty jsou v podstatě stabilní již od konce roku 2023.

Naprostá většina (98 %) dětí ve věku 7 až 15 let chodila do české základní školy a 85 % mladých uprchlíků navštěvovalo české střední školy. Mateřské školy navštěvovalo 80 % dětí ve věku 3-6 let.

Vzhledem k tomu, že ve výběrových šetřeních mají tendenci být nadreprezentováni vzdělanější lidé a to kvůli větší ochotě participovat, je možné, že i odhad o účasti na vzdělávání u dětí bude nepřesný, a to směrem k vyšší participaci na vzdělávání, protože tito lidé zřejmě s větší pravděpodobností dávají děti zapsat do českých škol.

Možná velikost odchylky je diskutována na další stránce.

Graf 27. Účast ve formálním vzdělávání v ČR (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců. vlna 9 N=843 děti 2 až 17 let

²³ Znění otázky: Účastní se dítě výuky v ČR v jednom z následujících zařízení?

ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

To, nakolik data z dotazníkového šetření korespondují se skutečnou školní docházkou na základní školy, naznačuje odhad pomocí kombinací různých oficiálních statistik pro jednotlivé vlny sběru dat.

Podle údajů MV z 30.6.2024, které odpovídají době sběru vlny 8 (červen a červenec 2024) bylo dětí ve věku 6 až 14 let 48 888. Podle dat MŠMT navštěvovalo k 30. 9. 2024 základní školy 39 731 dětí ukrajinských uprchlíků. To tedy znamená, že účast těchto dětí na docházce na základní školy byla přibližně 80 %. Z těchto údajů však nelze spočítat přesnou účast na docházce, jelikož část 6 letých nemá být do podílu neúčasti zahrnuta a nastoupí až v 7 letech.

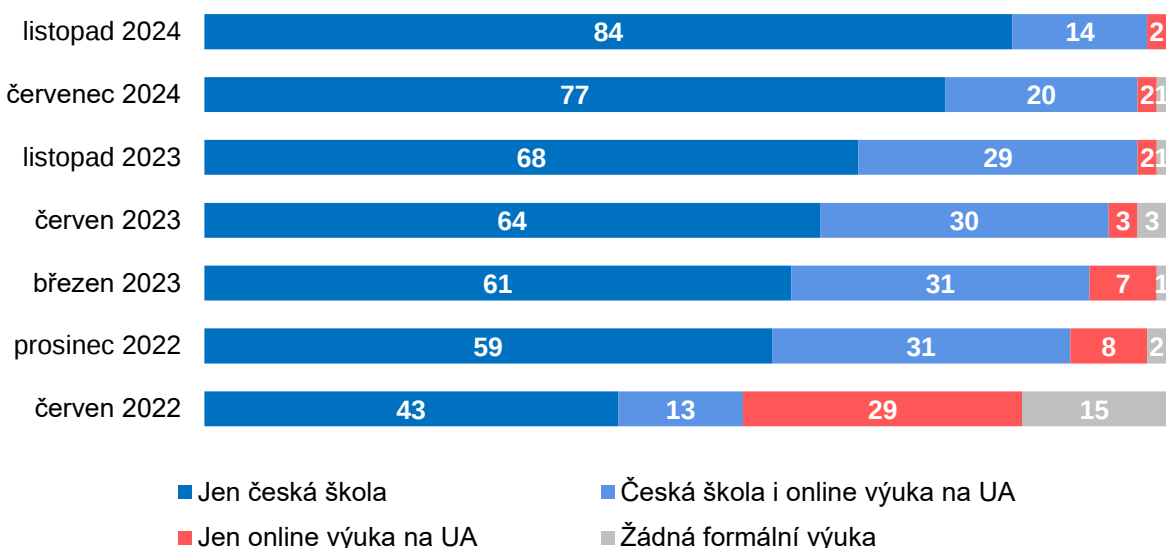
Pokud by byl stejný postup aplikován na vlnu 9, účast dětí ukrajinských uprchlíků na docházce na základní školy byla přibližně 80 %. Panel tedy vyšším podílem vzdělanějších rodičů mírně nadhodnocuje i docházku na ZŠ, avšak i přes určité nadhodnocení není dotazníkové šetření zcela nepřesné.

ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

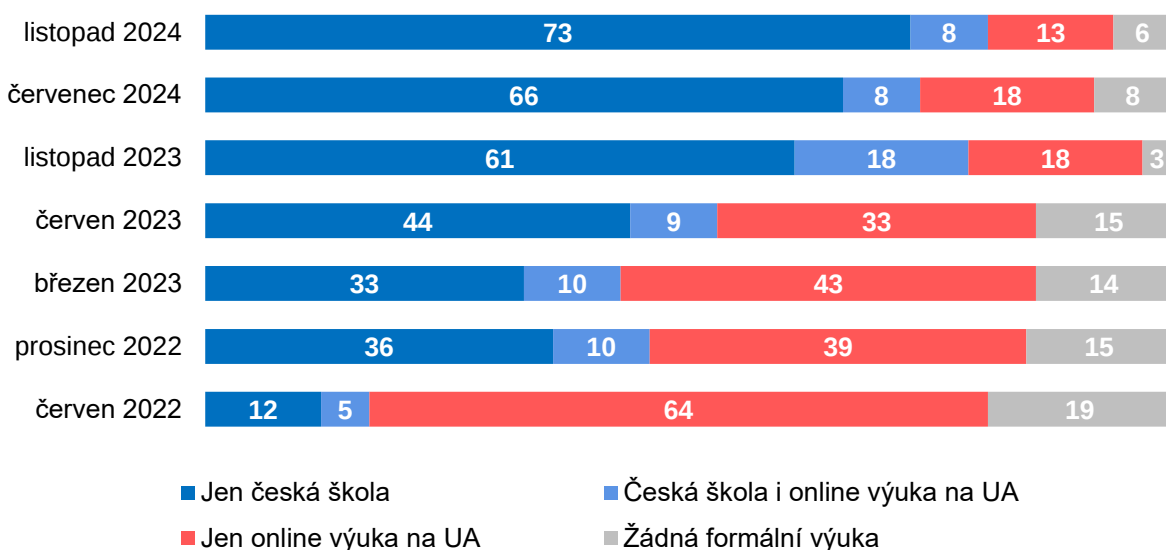
Kromě docházení do české školy je část dětí ukrajinských uprchlíků vzdělávána i na dálku online na Ukrajině. V posledním šetření byla naprostá většina (84 %) žáků ZŠ vzdělávána pouze na českých školách. Tento podíl od roku 2022 setrvale roste, a zároveň se na minimum (2 %) zmenšil podíl dětí vzdělávaných pouze online na Ukrajině. Ubylo i těch, kteří se učí jak v ČR, tak na Ukrajině, nicméně i tak bylo 14 % dětí, které absolvovaly dvojí výuku, a kterým hrozí potenciální přetížení. U uprchlických žáků ZŠ tak dochází k vysoké integraci do českého školního systému.

U studentů SŠ rovněž roste podíl těch, kteří se vzdělávají na škole v ČR, ovšem je nižší (73 %), než je tomu u žáků ZŠ a více než desetina (13 %) studentů je vzdělávána výhradně online na Ukrajině. Žádné formální vzdělávání neprobíhá u 6 % mladých lidí ve středoškolském věku.

Graf 28. Účast ve formálním vzdělávání v ČR a online na Ukrajině – ZŠ (%)

Graf 29. Účast ve formálním vzdělávání v ČR a online na Ukrajině – SŠ (%)

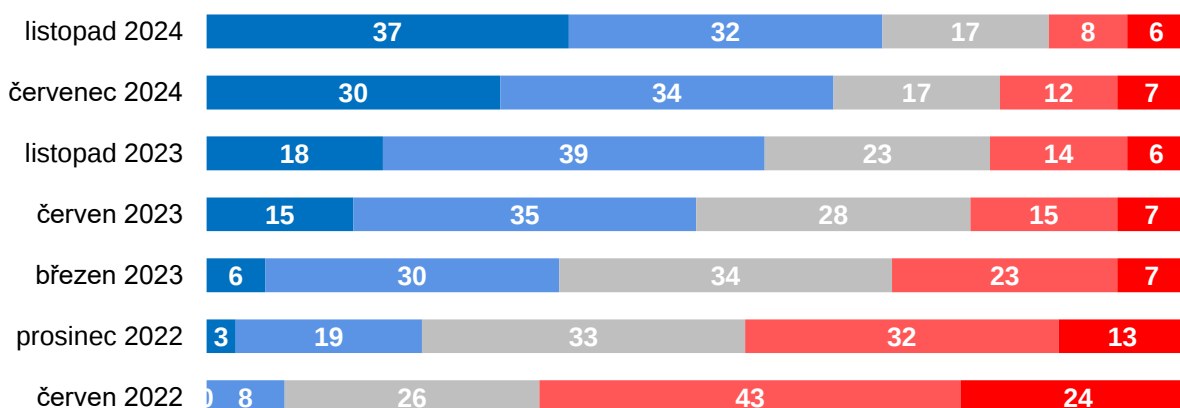
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=700 (listopad 2024), N=867 (červenec 2024), N=846 (listopad 2023), N=971 (červen 2023), N=936 (březen 2023), N=1109 (prosinec 2022), N=1348 (červen 2022); děti 6–17 let. Děti ve věku 6 a 15 jsou zařazeny do skupiny ZŠ/SŠ podle toho, které úroveň vzdělávání se účastní v české škole. Pokud žádné, pak jsou v té vyšší.

ZNALOST ČEŠTINY

Jazykové kompetence u dětí jsou vyšší než u dospělých, když téměř dvě pětiny (37 %) podle svých rodičů komunikovaly plyně, dokázaly konverzovat i psát (úroveň B2 a výše), třetina se domluvila v běžných situacích a rozuměla textu (úroveň B1), 17 % dalo dohromady pár vět a jednodušším rozumělo (úroveň A2), 8 % umělo některá slova a fráze (úroveň A1), a 6 % neumělo česky vůbec nic.²⁴

Z časového srovnání plyne, že **znalost češtiny se u dětí prudce zvyšuje, přičemž se jedná o setrvalý a konzistentní trend**. Poměrně dobrou znalost češtiny tak v posledním šetření měly více než dvě třetiny (69 %) dětí, velmi slabou lze konstatovat u 14 %.

Graf 30. Znalost češtiny dětí ve věku 3 až 17 let (%)

- Dokáže plyně konverzovat a psát
- Domluví se v běžných situacích
- Dá dohromady pár vět a jednodušším rozumí
- Umí některá slova a fráze
- Nezná vůbec nic

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=843 (listopad 2024), N=1024 (červenec 2024), N=1059 (listopad 2023), N=1275 (červen 2023), N=1205 (březen 2023), N=1437 (prosinec 2022), N=1744 (červen 2022); děti 3–17 let.

²⁴ Znění otázky: Jaké jsou jazykové znalosti tohoto dítěte? Možnosti odpovědí: Nezná vůbec nic, Umí některá slova a fráze (A1), Dá dohromady pár vět a jednodušším rozumí (A2), Domluví se v běžných situacích a rozumí textu (B1), Dokáže plyně konverzovat a psát (B2+).

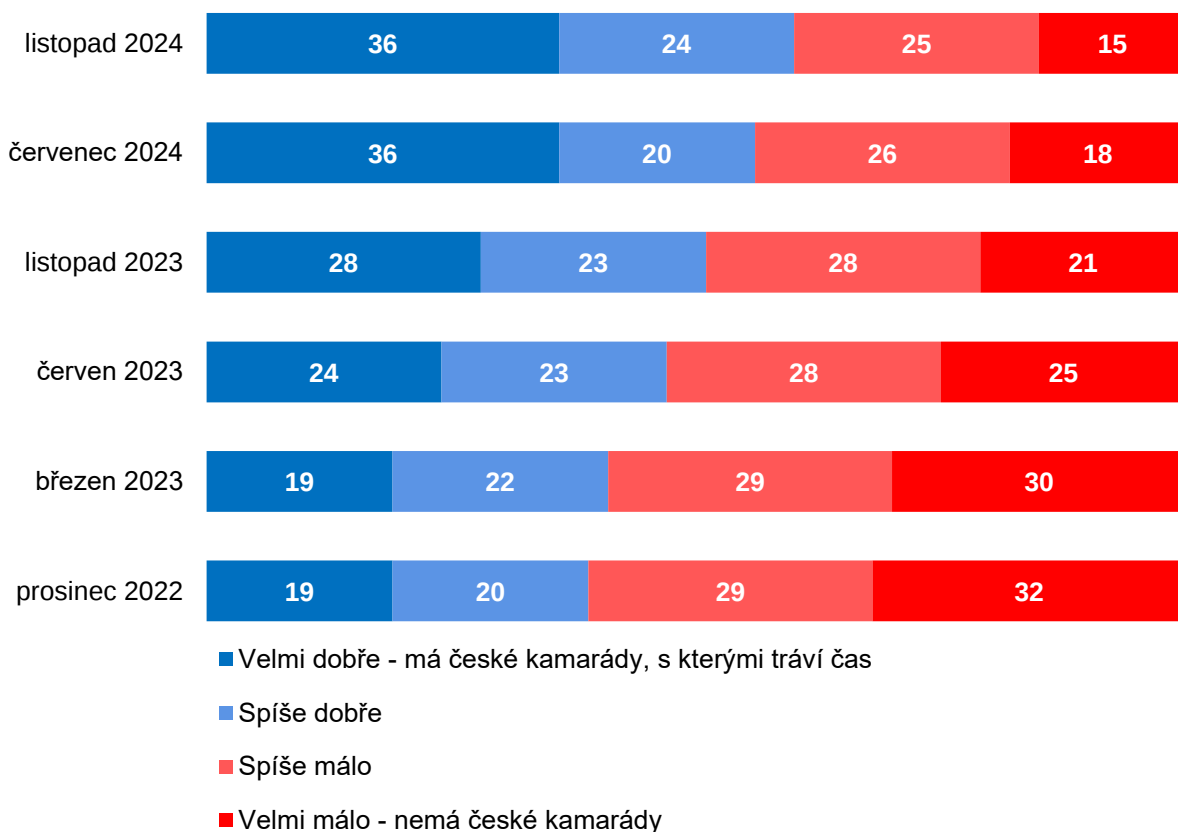
INTEGRACE DĚTÍ

Míra integrace dětí ukrajinských uprchlíků do školních kolektivů v ČR byla měřena jednoduchou subjektivní otázkou, kdy rodiče celkově hodnotili, zda jsou jejich děti začleněny, tedy zda mají české kamarády se kterými tráví čas.

Takto měřená integrace v čase stoupá, i když jenom velmi pozvolna. Dobře integrovány byly podle výpovědí rodičů tři pětiny dětí, čtvrtina byla začleněna spíše hůře a 15 % mělo velmi málo českých kamarádů, se kterými by trávilo čas.

Co se týče jednotlivých věkových kategorií, nejvyšší míru integrace v tomto smyslu bylo možné pozorovat u dětí ve věku docházky na ZŠ (6-14 let), a to na úrovni dvou třetin. O něco méně bylo naměřeno u dětí předškolního věku (4-5 let), a relativně nejméně, kolem poloviny, u mladých lidí ve věku 15-17 let. Zatímco u prvních dvou skupin takto měřená integrace v čase posiluje, u nejstarší skupiny, mladých lidí, spíše stagnuje.

Graf 31. Do jaké míry se dítě začlenilo do kolektivu českých dětí? (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=777 (listopad 2024), N=966 (červenec 2024), N=1009 (listopad 2023), N=1203 (červen 2023), 1120 (březen 2023), 1340 (prosinec 2022), N=1629 (červen 2022); děti od 4 do 17 let.

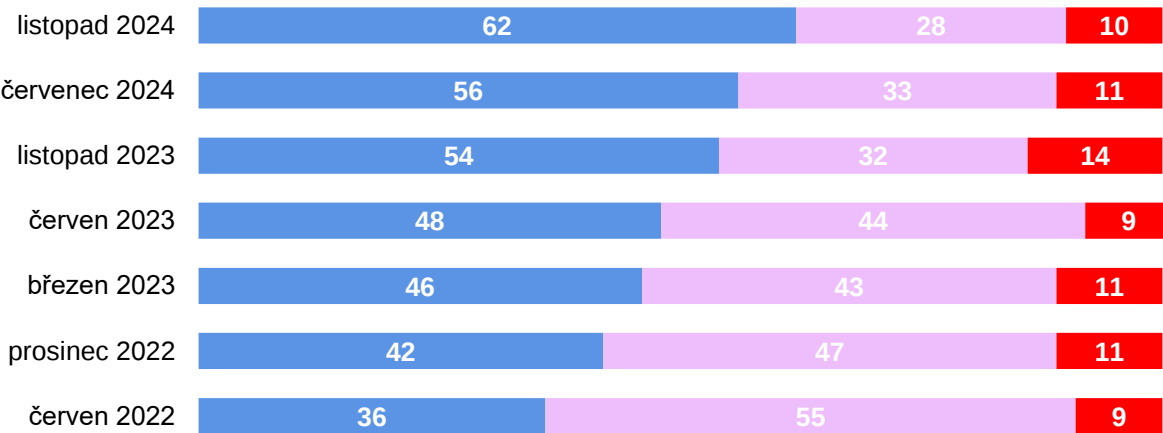
²⁵ Znění otázky: Do jaké míry se toto dítě z vaší domácnosti již začlenilo do kolektivu českých dětí (ať už ve škole, či při jiných činnostech)? Možnosti odpovědí: Velmi málo - nemá české kamarády, Spíše málo, Spíše dobře, Velmi dobře - má české kamarády, s kterými tráví čas.

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Přibližně tři pětiny (62 %) dětí ukrajinských uprchlíků se účastnily volnočasových aktivit, 28 % se jich neúčastnilo, i když by o to mělo zájem.²⁶

Podíl dětí, které navštěvovaly nějaké kroužky, se **postupně navyšoval**. Relativně nejčastěji děti chodily na sportovní a umělecké kroužky, pětina se věnovala aktivitám v rámci zájmových spolků.

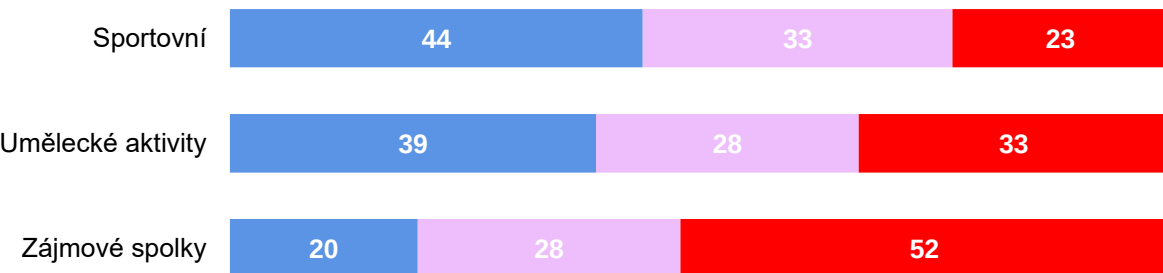
Graf 32. Účast na volnočasových aktivitách (%)

■ Má volnočasové aktivity ■ Nemá volnočasové aktivity, ale má zájem ■ Nemá zájem o aktivity

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 5, 6, 7, 8 a 9. N=777 (listopad 2024), N=955 (červenec 2024), N=1009 (listopad 2023) N=1203 (červen 2023), N=1120 (březen 2023), N=1340 (prosinec 2022), N=1629 (červen 2022); děti od 4 do 17 let.

Graf 33. Účast na volnočasových aktivitách - detail listopad 2024 (%)

■ Má volnočasové aktivity ■ Nemá volnočasové aktivity, ale má zájem ■ Nemá zájem o aktivity

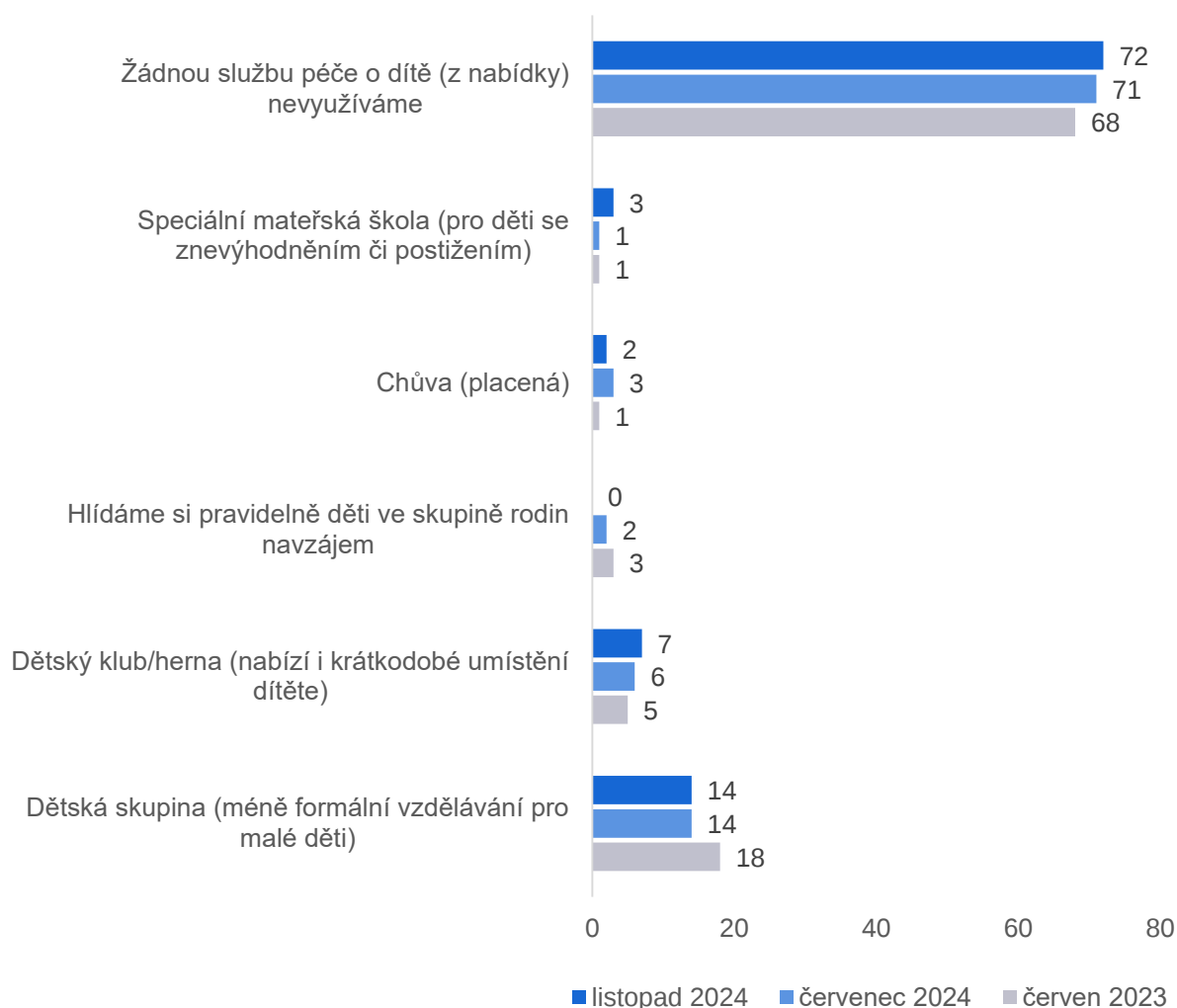
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 9. N=777 děti 4 až 17 let.

²⁶ Znění otázky: Jakých, z níže uvedených volnočasových organizovaných aktivit se toto Vaše dítě účastní? Pokud se neúčastní, mělo by o ně případně zájem?

VYUŽÍVÁNÍ SLUŽEB V PÉČI O NEJMENŠÍ DĚTI

Kromě vzdělávání bylo zjišťováno i využívání služeb při péči o nejmenší děti ukrajinských uprchlíků ve věku 0 až 5 let.²⁷ **Výrazná většina rodičů těchto dětí (72 %) žádnou z vyjmenovaných služeb nevyužívala.** Nejvíce byly z nabízených možností využívány dětské skupiny (14 %), dětské kluby a herny (7 %), méně pak speciální mateřské školy (3 %) a placené hlídání (2 %). **Nejčastějšími důvody**, proč nebyly tyto služby využívány, byly, že je **dítě na to ještě moc malé a s odstupem, že si to nemohou finančně dovolit.**

Graf 34. Využívá pro dítě 0 až 5 let v Česku následující služby? (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 6, 8 a 9. N=201 (listopad 2024), N=226 (červenec 2024), N=399 (červen 2023). Děti ve věku 0–5 let.

²⁷ Znění otázky: Využíváte pro dítě v Česku následující služby?

8. DOSTUPNOST ZDRAVOTNICKÝCH SLUŽEB

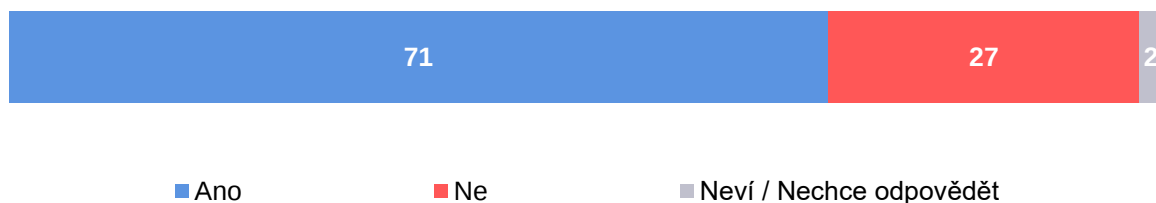
Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

DOSTUPNOST ZDRAVOTNICKÝCH SLUŽEB

U praktického lékaře bylo registrováno více než sedm desetin (71%) ukrajinských uprchlíků, o málo více než čtvrtina (27 %) registrována nebyla a minimum (2 %) dotázaných uprchlíků nechtělo na danou otázku odpovědět.²⁸ Častěji byly registrovány ženy (74 %) oproti mužům (66 %). Vyšší podíl registrovaných byl ve vyšších věkových kategoriích, když ve věku 18 až 35 bylo registrovaných 66 %, ve věku 36 až 55 let 74 % a mezi staršími 56 let 81 %.

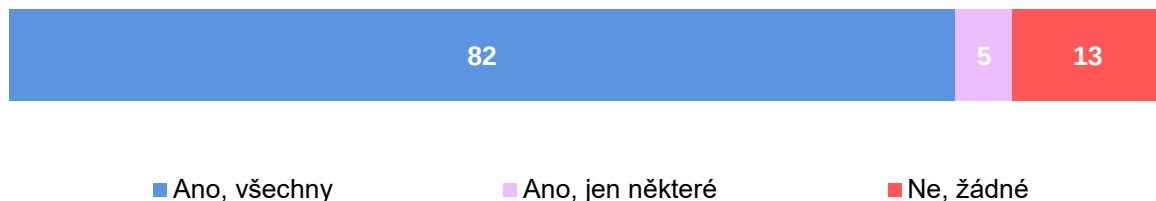
Více než čtyři pětiny (82 %) uvedly, že děti, které s nimi žijí, byly registrovány u pediatra, malý podíl (5 %) deklaroval, že byly registrovány jen některé děti z domácnosti a přibližně desetina (13 %) sdělila, že děti nebyly registrovány.²⁹

Graf 35. Je registrován u praktického lékaře (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1261

Graf 36. Jsou děti ze společné domácnosti registrovány u pediatra (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1261

²⁸ Znění otázky: Jste v ČR registrován/a u praktického lékaře? Možnosti odpovědí: Ano, Ne, Nevím / Nechci odpovědět.

²⁹ Znění otázky: Jsou děti, které s vámi žijí v ČR, zde registrovány u pediatra? Možnosti odpovědí: ANO, všechny, ANO, ale jen některé, Ne, žádné.

9. PLÁN NÁVRATU NA UKRAJINU

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

PLÁN NÁVRATU NA UKRAJINU

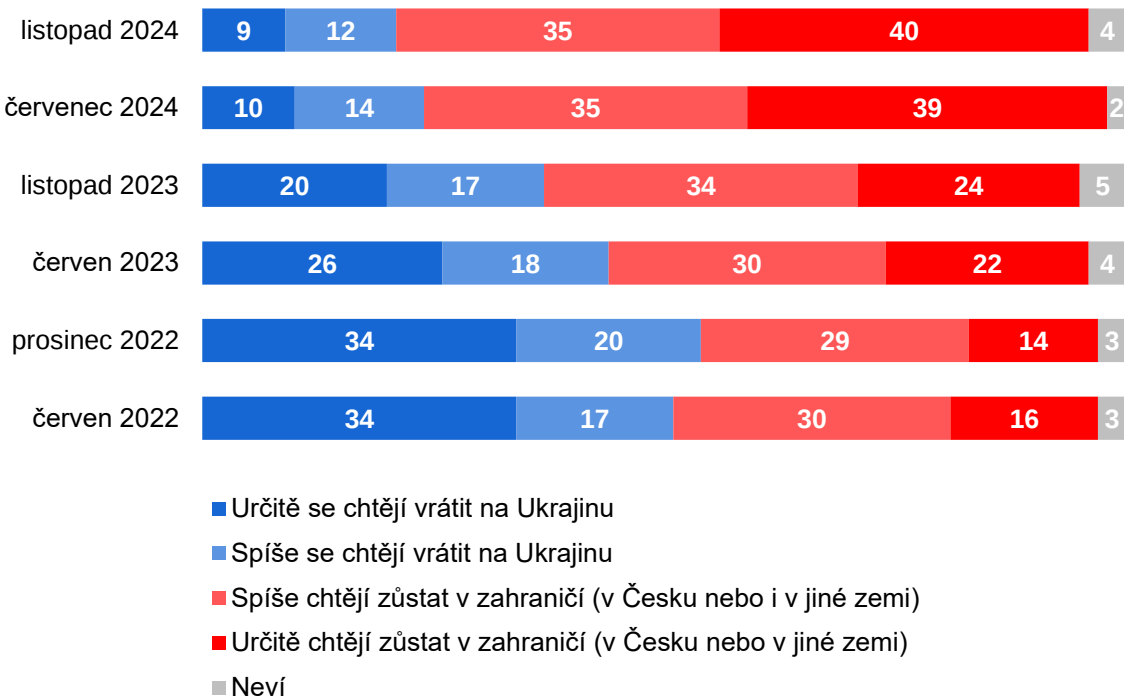
Otázka ohledně návratu na Ukrajinu mapuje preference ukrajinských uprchlíků tak, že se ptá, zda se chtějí **v horizontu následujících dvou let** vrátit na Ukrajinu.³⁰

Určitě chtěly zůstat v zahraničí (v Česku nebo i v jiné zemi) dvě pětiny (40 %) ukrajinských uprchlíků, třetina (35 %) možnost zůstat v zahraničí spíše zvažovala. Přibližně pětina ukrajinských uprchlíků deklarovala záměr návratu, zhruba desetina velmi silně a další desetina se chtěla spíše vrátit. Ti, kteří se chtěli vrátit, zároveň neměli přesně naplánovaný svůj návrat v rámci týdnů nebo měsíců, což svědčí o nejistotě, která za odpověďmi na tuto otázku je. Ti, kteří deklarovali, že se na Ukrajinu neplánují vrátit, dominantně chtěli zůstat v ČR, velmi malý podíl zvažoval přesun do jiné země.

V čase postupně sílí vůle zůstat v zahraničí (v ČR nebo v jiné zemi), což vzhledem k délce konfliktu, u kterého nejsou indicie o jeho konci, není překvapivé. V úvahách o návratu zároveň hraje roli i momentální situace v době pokládání otázky a další parametry.

Plán návratu souvisí s věkem, když ve skupině starších 56 let uvádí více než třetina (36 %), že se chce vrátit na Ukrajinu, ve skupině 36 až 55 let méně než pětina (19 %), a v nejmladší věkové kategorii 18 %. Častěji se chtějí vrátit ti s horší znalostí češtiny, nezaměstnaní a důchodci.

Graf 40. Plánuje návrat na Ukrajinu? (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 1, 4, 6, 7, 8 a 9. N=1048 (listopad 2024), N=1261 (červenec 2024), N= 1202 (listopad 2023), N=1425 (červen 2023), N=1623 (prosinec 2022), N=1700 (červen 2022), Znění otázky: „Chcete se v horizontu následujících 2 let vrátit na Ukrajinu?“

³⁰ Znění otázky: Chcete se v horizontu následujících 2 let vrátit na Ukrajinu? Možnosti odpovědí: Určitě se chceme vrátit na Ukrajinu, Spíše se chceme vrátit na Ukrajinu, Spíše chceme zůstat v zahraničí (v Česku nebo i v jiné zemi), Určitě chceme zůstat v zahraničí (v Česku nebo v jiné zemi), Nevím / nejsme si jisti.

10. IDENTITA A NÁBOŽENSTVÍ

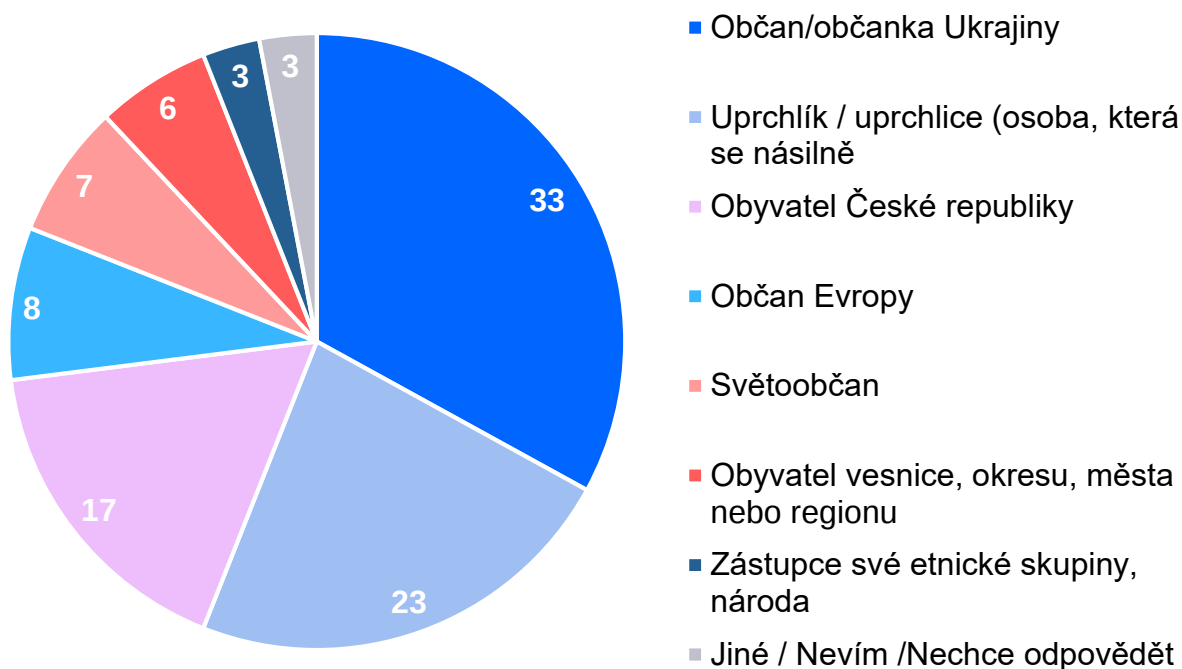

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění

IDENTITA

Třetinový podíl (33 %) ukrajinských uprchlíků se identifikoval jako občan/občanka Ukrajiny. Druhá největší část, téměř čtvrtina (23 %) má nejblíže k identitě uprchlíka/ uprchlice (osoby, která se násilně přestěhovala do jiné země). Méně než dvě desetiny (17 %) se identifikovaly jako obyvatel/obyvatelka České republiky. Necelá desetina (8 %) jako občan/občanka Evropské unie. Jako světoobčan/světoobčanka se cítí 7 %, jako obyvatel vesnice, okresu, města nebo většího regionu 6 %, jako zástupce své etnické skupiny či národnosti se cítí být 3 %. Stejný podíl (3 %) pak uvedl jinou identitu, nebo nevěděl či nechtěl odpovědět.³¹

Graf 37. Ke kterému označení se cítí nejblíže (%)

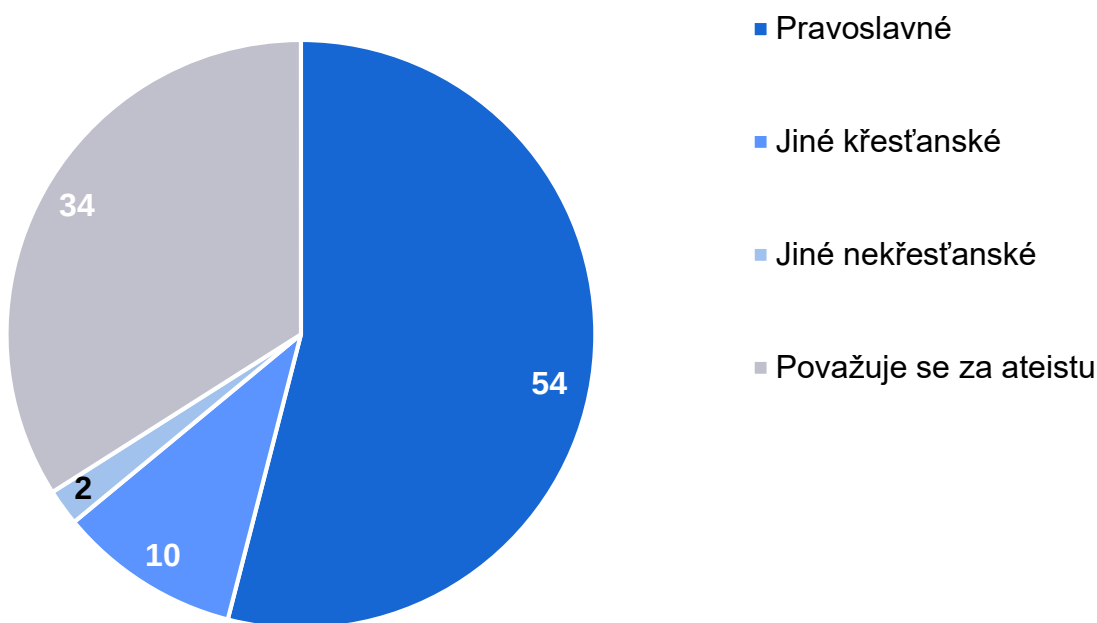
Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1261

³¹ Znění otázky: Lidé cítí příslušnost k různým sociálním skupinám. Uvedte, prosím, které z uvedených označení je vám nejblíže?

NÁBOŽENSKÉ PŘESVĚDČENÍ

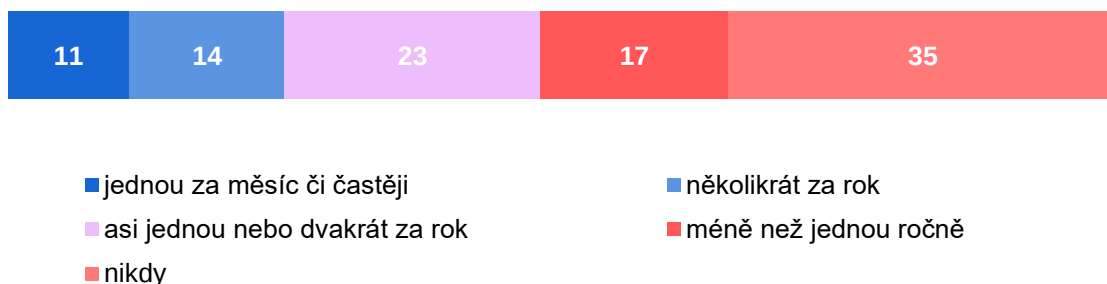
Z hlediska náboženského přesvědčení se ukrajinská uprchlická populace skládá **zejména z příslušníků pravoslavné církve (54 %)**, desetina se hlásí k jiné křesťanské církvi, 2 % mají jiné než křesťanské přesvědčení.³² Třetina se považuje za nevěřící. Desetina (11 %) lidí uvedla, že od svého příjezdu do ČR velmi pravidelně navštěvuje kostel nebo jiná místa bohoslužeb, 14% deklaruje návštěvy několikrát za rok. Třetina od příjezdu do ČR (35 %) nenavštěvuje kostel nikdy.³³

Graf 38. Náboženské vyznání (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1261

Graf 39. Jak často od svého příjezdu navštěvuje kostel nebo místa bohoslužeb (%)

Zdroj: Výzkum Hlas Ukrajinců vlna 8. N=1216 - ti, kteří uvedli své náboženské vyznání

³² Znění otázky: Hlásíte se k některému náboženství a v případě, že ano, k jakému náboženskému vyznání se hlásíte?

³³ Znění otázky: Jak často od svého příjezdu do Česka navštěvujete kostel nebo jiná místa bohoslužeb?

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

Centrum
pro výzkum
veřejného
mínění